

OSAO Opiskeluhuoltosuunnitelma 2023

1.8.2023 ALKAEN

Hyväksyjä: Kuntayhtymäjohtaja-rehtori
Versionro 03.0

SISÄLLYS

1	OPISKELUHUOLLON KESKEISET PERIAATTEET JA TAVOITTEET	
	Koulutuskuntayhtymä OSAOssa	4
2	OPISKELUHUOLLON KOKONAISUUS	5
2.1	Opiskeluhuollon kokonaistarpeen arviointi ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut	6
2.2	Opiskeluhuollon tarvearviointi	7
3	YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO	10
3.1	Yhteistyö opiskelijoiden, hoitajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa	10
3.2	Opiskeluhoitoryhmien toimintatavat ja käytänteet	14
3.3	Opiskelijan hyvinvoinnin tukeminen opetuksessa ja ohjauksessa	15
3.3.1	Pedagoginen tuki ja opintojen läpäisyn tukeminen	15
3.3.2	Opiskelukykyisyyden tukeminen	19
3.3.3	Ohjaus- ja valvontavastuu	22
3.3.4	Opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja oppimistulosten seuraamisen käytännöt, menetelmät ja keskeiset tulokset	23
4	YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO, KÄYTÄNNÖT JA PALVELUUN OHJAAMINEN	24
4.1	Konsultaatio	26
4.2	Yksilötapaaminen	26
4.3	Monialainen asiantuntijaryhmä	27
4.3.1	Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen opiskelijan ja hänen perheensä tueksi	27
4.3.2	Opiskeluhoitokertomus	28
4.4	Yksilökohtaisen opiskeluhuollon yhteistyön ja tietojen luovutuksen periaatteet koulutuksen siirtymävaiheissa	29
5	TURVALLINEN OPISKELUYMPÄRISTÖ JA SUUNNITELMA OPISKELIJAN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ	31
5.1	Opiskeluturvallisuus	32
5.1.1	Työpaikalla järjestettävän koulutuksen turvallisuus	32
5.1.2	Opiskeluun liittyvien matkojen, kuljetusten ja odotusaikojen turvallisuus	34
5.2	Asuntolaturvallisuus	34
5.3	Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen	35
5.3.1	Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä	35
5.3.2	Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen	37
5.3.3	Toimenpiteet kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän esiintymisen seuraamiseksi	38
5.4	Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen	39
5.4.1	Tasa-arvotilanne OSAOssa 2022	40
5.4.2	Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen toimenpidesuunnitelma 2023 – 2026	41

5.4.3	Puhuttelunimen vaihtaminen sekä uuden todistuksen antaminen sukupuolta korjanneelle .	42
6	OPIKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN JA SEURANTA (OMAAVALVONTA)	43
6.1	Tiedottaminen ja perehdyttäminen	43
6.2	Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi	44
7	KRIISISUUNNITELMA	45
8	LIITTEET	46
9	LÄHTEET ja tukimateriaalit	48

1 OPISKELUHUOLLON KESKEISET PERIAATTEET JA TAVOITTEET

Koulutuskuntayhtymä OSAOssa

Koulutuskuntayhtymä OSAOssa perustamme opiskeluhuollon ja ohjauksen ja tuen järjestämisen ennaltaehkäiseviin, ohjauksellisiin ja esteettämiin toimintatapoihin:

- hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen
- yhdessä tekeminen
- varhainen tuki

Toimintamme tavoitteena on varmistaa opiskelijan opintojen eteneminen yksilöllisen henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti. Varmistamme, että opiskelijoilla ja heidän huoltajillaan on tieto oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta. Oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on yhteinen velvollisuus ohjata opiskelijaa tarvitsemiensa opiskeluhuollon etuuksien ja palveluiden pariin.¹

Koulu on kodin ohella erityisesti nuorten tärkein elinympäristö. Hyvinvointia edistävät oppilaitosyhteisöt luovat turvallisen ja ennakoitavan ympäristön, mahdollistavat ryhmään kuulumisen, antavat ikätasoisia haasteita, tukevat vahvuuksia, tarjoavat onnistumisen kokemuksia sekä luovat positiivista ilmapiiriä. Alaikäisten opiskelijoiden koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä otamme ensisijaisesti huomion lapsen edun.

Opiskelijan kannalta on tärkeää, että oppilaitoksella on vähintään yksi aikuinen, joka tuntee hänen tilanteensa. Toimiva kodin ja koulun yhteistyö tukee nuoren suotuisaa kehitystä. Yhteisöllinen hyvinvointityö oppilaitoksissa on meillä OSAOssa hyvinvointia tukevien toimintamallien laatimista ja ennenkaikkea arkista työtä opiskelijoiden ja ryhmien kanssa.

Luottamuksellisuus ja tietosuoja ovat olennaisia toiminnan onnistumisen edellytyksiä ja sen eettinen perusta. Noudatamme kaikessa toiminnassamme kuntayhtymän arvoja ja tietosuojaan sekä tietoturvaan liittyviä periaatteita (osao.fi/tietosuoja). Hakijaa ja opiskelijaa koskevien arkaluonteisten tietojen käsittelystä ja tietojen luovuttamisesta on erillinen kuntayhtymäjohtaja-rehtorin viranhaltijapäätös. Opiskeluhuollon yhteydessä tapahtuvasta tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta kerrotaan luvuissa 4.3.2 ja 4.4 Opiskeluhuoltokertomus ja opiskeluturvallisuuteen liittyvistä tietojen käsittelyn oikeuksista ja velvollisuuksista luvussa 5.1 Opiskeluturvallisuus. Sosiaalihuollon tarpeessa olevasta opiskelijasta ilmoittamisen ohjeistuksen olemme [sijoittaneet INTRAan](#) (OHJE lastensuojeluilmoituksen tai huoli-ilmoituksen tekeminen).

Tämä **suunnitelma on laadittu yhteistyössä hyvinvintialueen** kanssa OSAOn opiskeluhuoltoryhmässä. Huoltajien kuuleminen toteutettiin verkkotapahtumana 3.5.2023. Opiskelijoita on kuultu OSAOn opiskelijakuntien tapaamisissa 15.2.2023, 5.4.2023 ja 6.4.2023.

Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskeluhuoltosuunnitelma on päivitetty vastaamaan OPHn määräystä (OPH-4609-2022) 1.8.2023 alkaen ja koskee ammatillisia tutkintoja sekä TUVA-koulutusta (TUVA-perusteet luku 2.4).

¹ L1287/2013 § 11

2 OPISKELUHUOLLON KOKONAISUUS

Opiskeluhuollon kokonaisuudella tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä osallisuutta.²

Lisäksi opiskeluhuollon avulla tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia.

Kuvio 1. Opiskeluhuollon kokonaisuus (K. Laitinen, 2019).

Kuva 1. Opiskeluhuollon kokonaisuus (muokattu, lähde OPH [Toisella asteella toimien](#) - julkaisu)

Opiskeluhuollon kokonaisuus muodostuu käytännössä yhteisöllisestä toiminnasta, yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta, pedagogisesta tuesta sekä muista tukipalveluista. **OSAOn järjestämään opiskeluhuollon ja pedagogisen tuen kokonaisuuteen liittyviä kuvauksia** löydät tämän asiakirjan lisäksi pedagogisesta suunnitelmasta ja Uraohjauksellisen henkilökohtaistamisprosessin kuvauksista sekä opiskeluoikeuteen ja ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyvistä ohjeista INTRasta.

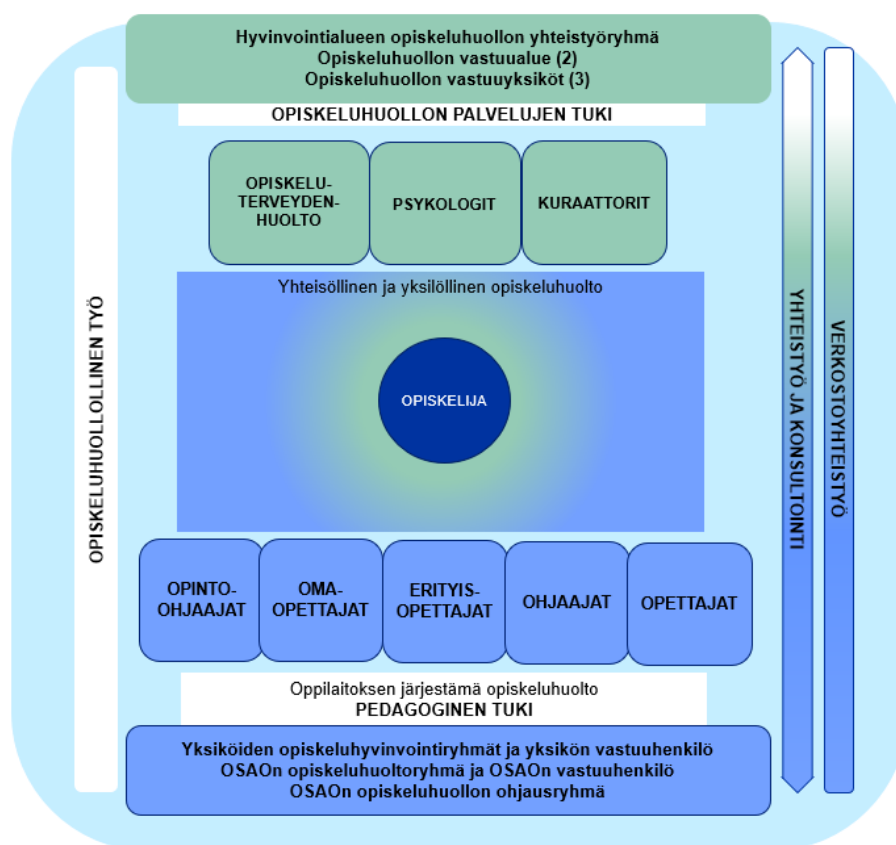
Opiskeluhuollon avulla tuemme positiivisen opiskeluilmapiiirin ylläpitämistä ja yhteisön hyvinvointia. Positiivista opiskeluilmapiiiriä vahvistaa opettajien ja ohjaushenkilöstön aito kiinnostus opiskelijoiden hyvinvoinnista ja opintojen etenemisestä. Opiskeluhuolto kokonaisuutena ja erityisesti yhteisöllinen opiskeluhuolto kuuluvat kaikille opiskelijoille. Opiskeluhuollon kuvauksen tutkinnoittain ja koulutuksittain löydät luvusta 4 tai [INTRasta Opintososiaaliset edut ja muut tuki](#) -taulukosta.

² L1287/2013

2.1 OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEEN ARVIOINTI JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT

Opiskeluhuollolla tarkoitamme opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuoltoon sisältyvät tämän suunnitelman mukainen oppilaitoksessa tapahtuva toiminta sekä lakisääteiset palvelut (kuraattori-, psykologi- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut). Toteutamme opiskeluhuoltoa ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona.³

Suunnitelman mukaisen opiskeluhuollon avulla tuemme oppimista sekä tunnistamme, lievennämme ja ehkäisemme mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia.

Kuva 2. Opiskeluhuollon kokonaisuus OSAOssa⁴

³ L 1287/2013

⁴ ryhmään Ohjaajat sisältyvät kaikki ohjaajat, asuntolaohjaajat, kasvattaja-ohjaajat, erikoisammattihenkilöt ym. ohjaustyötä tekevät

Tämän OSAOn yhteisen opiskeluhoitosuunnitelman lisäksi jokaisella yksiköllä on ohjauksen ja opiskeluhoollon toimeenpanosuunnitelma (toimeenpanosuunnitelman pohja intrassa). Yksikkökohtaisessa toimeenpanosuunnitelmassa ovat kirjattuna yksikkökohtaiset palvelut, periaatteet ja yksikön sisäinen työnjako.

2.2 OPISKELUHUOLLON TARVEARVIOINTI

Opiskeluhoolto on yhteisöllisestä opiskeluhoollosta ja opiskelijan yksilökohtaisesta tuesta muodostuva toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoollon kokonaistarpeen arvioinnin lähtökohtana käytämme olemassa olevien palvelujen kuvauksia sekä erilaisia opiskelijatietoja. Vuosittaiset opiskelijatiedot on koottu INTRAan.

OSAOn järjestämät opiskeluhooltoon liittyvät toiminnot ja palvelut on suunnattu kaikille OSAOssa opiskeleville. Hyvinvointialueen järjestämät opiskeluhoollon palvelut kuuluvat kaikille perustutkinto- ja valmentavan koulutuksen (TUVA) opiskelijoille sekä kaikille oppivelvollisille, jotka suorittavat ammattitutkintoa. Opiskeluterveydenhuollon palvelut kuuluvat kaikille opiskelijoille, joiden opinnot kestävät yli 2 kuukautta (pl. oppisopimus). Katso tarkemmin Opintososiaaliset edut ja muut palvelut taulukosta ([INTRAssa](#)) tai kuva 10 luvussa 4.

Yksikköön nimetään **yksikön opiskeluhoollosta vastaava henkilö** (esim. opintopäällikkö tai opinto-ohjaaja), joka seuraa opiskeluhoollon toimeenpanosuunnitelman ja tavoitteiden toteutumista (ks. luku 6 omavalvonta). Yksikön toimeenpanosuunnitelmassa nimetään muut toimijat, esimerkiksi päihdeyhteyshenkilö(t) sekä häirintäyhteyshenkilö(t).

Yksikön ohjaushenkilöstön resurssimäärittelyssä otetaan huomioon opinto-ohjauksen, pedagogisen tuen ja uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen ja niihin liittyvien toimien lisäksi yhteisöllinen opiskeluhoolto, yksilökohtainen opiskeluhoolto, yhteistyö oppilaitoksessa ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Ohjaushenkilöstön resurssitarpeisiin vaikuttavat myös oppivelvollisuuden laajentuminen ja siihen liittyvä ohjaus- ja valvontavelvollisuus sekä TUVA-koulutus.

Opiskeluhoollon kuraattorin ja psykologin henkilöstömitoitus on sitova ja lakisääteinen. Yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa. Opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa.

Psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee lain mukaan järjestää määräajassa. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

Opiskelijalla on oikeus myös terveydenhuoltolain mukaiseen **opiskeluterveydenhuoltoon**, jota toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Opiskeluterveydenhuollon palvelut on järjestettävä ensisijaisesti lähipalveluna tai keskitetysti helposti saavutettavassa opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä.

Palvelujen toteutumista arvioidaan vuosittain/puolivuosittain opiskeluhyvinvointiryhmissä ja OSAOn opiskeluhooltoryhmässä sekä raportoidaan OSAOn opiskeluhoollon ohjausryhmälle sekä hyvinvointialueelle.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Seuraavassa arviossa olemme ottaneet huomioon:

- opiskelijamäärä (vuoden 2022 netto-opiskelijamäärän keskiarvon pohjalta, jossa netto-opiskelijamäärä on keskimääräinen päiväkohtainen opiskelijamäärä)
- lakisääteiset henkilömitoitukset 670 opiskelijaa/kuraattori ja 780 opiskelijaa/psykologi sekä STM:n suositukset 570 opiskelijaa/terveydenhoitaja ja 1800 opiskelijaa/lääkäri
- opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja oppimisympäristöihin liittyvät tarpeet
- erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden lukumäärä
- eri ikäisten ja maahanmuuttotasaisten opiskelijoiden lukumäärät ja osuudet
- SORA-tutkinnoissa⁵ opiskelevien määrä
- R2-ajoterveystarkastusten tarve
- tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA), OSAOn opiskelijat

Arviota laadittaessa olemme hyödyntäneet monipuolisesti nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevia selvityksiä (Kouluterveyskysely, TEA-viisari) ja seurantatietoja, opiskeluhoollissa kertynyttä tietoa ja kokemusta sekä opetushenkilöstöltä, huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatua palautetietoa (mm. Amispalaute, huoltajapalaute). Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoollissa sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit perustutkintojen, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) osalta.

SORA-tutkinnoissa erilaiset tarkastukset, selvitykset sekä terveydentilan ja toimintakyvyn seuranta vaikuttavat opiskeluterveydenhuollon resurssitarpeeseen. Kaikissa tutkinnoissa osalla opiskelijoista on tarvetta erityisesti perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluihin sekä päihdepalveluihin.

Osassa tutkintoja opiskellaan myös kesäaikaan, jolloin tarve kohdistuu lähinnä yksilötyöhön.

⁵ Työelämän ja opiskelu ympäristön turvallisuuden parantamiseksi säädetty niin kutsuttu SORA-lainsäädäntö koskee opiskeluun hakeutumista sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista. Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. SORA-tutkinnoissa opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa hakijaa, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos SORA-tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

OSAOn yksikkö ja netto-opiskelijamäärä ⁶	kuraattori-tarve (htv)	psykologi-tarve (htv)	terveyden-hoitajatarve (htv)	lääkäri-tarve (htv)	huom! (luvut opiskelijamääriä)
Haukiputaan yksikkö 1100	1,5	1,5	2	0,6	ertu ⁷ , SORA ⁸ n. 300, R2-luokan ajoterveystarkastus n. 40/vuosi, opiskelijoita lastensuojeluyksiköistä, TUVA
Kaukovainion yksikkö, palvelut 1575	2	1,5	2,5	0,8	ertu, paljon at, eat ⁹ , muunkielisiä
Kaukovainion yksikkö, tekniikka 1880	2,5	2	3	1	
Kontinkankaan yksikkö 1600	2	2	2,5	1	SORA n. 1100, TUVA
Kempeleen - Limingan yksikkö, Kempele 575	1	1	1	0,6	ertu, SORA n. 370, R2-luokan ajoterveystarkastus n. 150/vuosi, TUVA
Kempeleen - Limingan yksikkö, Liminka 225	0,4	0,4	0,5	0,1	ertu, SORA 225, ikärakenne (nuoria)
Muhoksen yksikkö 360	0,6	0,5	0,6	0,2	ertu, SORA n. 60, R2-luokan ajoterveystarkastus n. 40/vuosi, ikärakenne (nuoria), opiskelijoita lastensuojeluyksiköistä, TUVA
Pudasjärven yksikkö 160	0,2	0,2	0,2	0,1	ertu, SORA n. 40, muunkielisiä, TUVA
Taivalkosken yksikkö 190	0,3	0,3	0,3	0,2	ertu, SORA 190, R2-luokan ajoterveystarkastus n. 75/vuosi, TUVA

Kuva 3. Opiskeluhuollon palvelutarvearvio OSAO

Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi on kuvattu luvussa 3 Yhteisöllinen opiskeluhoolto.

⁶ arvio vuoden 2022 netto-opiskelijamäärän keskiarvon pohjalta, jossa netto-opiskelijamäärä on keskimääräinen päiväkohtainen opiskelijamäärä

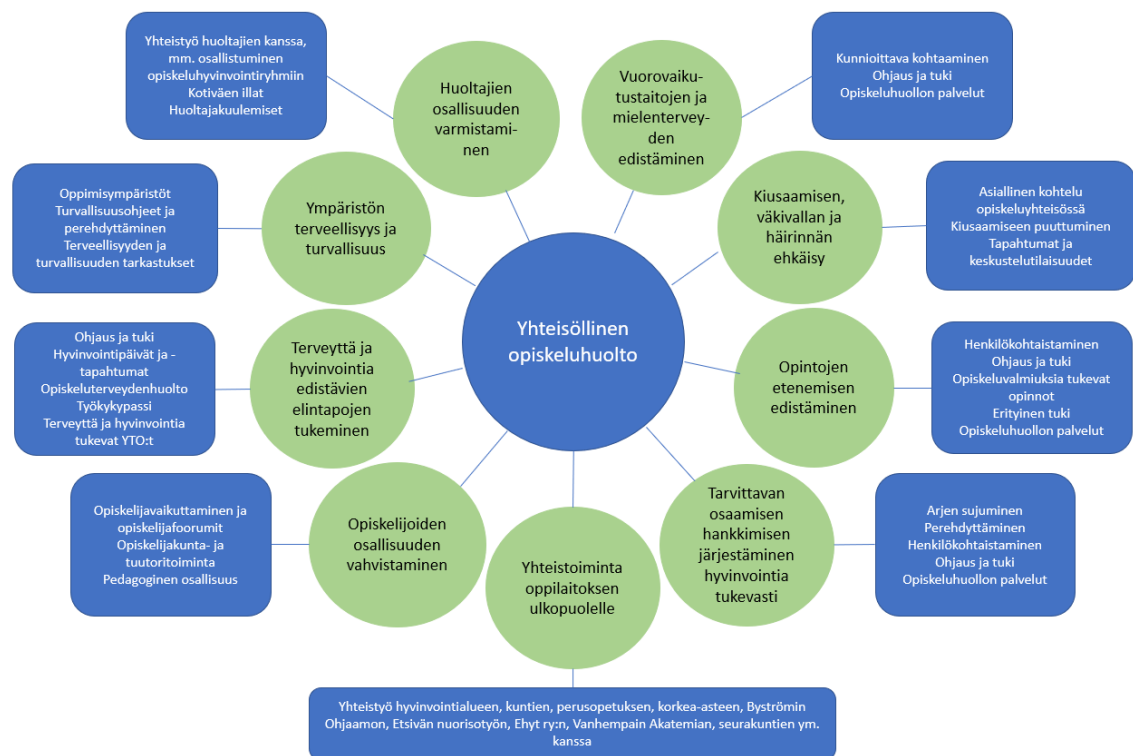
⁷ ertu = suhteessa opiskelijamäärään paljon erityisen tuen opiskelijoita

⁸ SORA= tutkinnot, joita koskee opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisut, on määritelty asetuksessa 673/2017, 20§

⁹ at, eat = ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto

3 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

Yhteisöllisen opiskeluhuollon avulla edistämme opiskelijan oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. ([Opiskeluhuolto | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)).

kuva 4: Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sitä tukevia toimenpiteitä (muokattu, lähde Marke Hietanen-Peltola, THL)

3.1 YHTEISTYÖ OPISKELIJOIDEN, HUOLTAJIEN JA MUIDEN YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN KANSSA

Yhteisöllisen opiskeluhuollon lähtökohtana on opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Teemme yhteistyötä opiskelijoiden, opiskelijoiden kotiväen sekä muiden toimijoiden kanssa. Järjestämme OSAOssa ja sen yksiköissä opiskelijoiden ja henkilöstön yhteisöllisyyden lisäämiseksi erilaisia tapahtumia, tilaisuuksia, koulutuksia, toimintapäiviä sekä juhlia. Osa tapahtumista on suunnattu suoraan opiskelijoiden kotiväelle ja osaan heitä kutsutaan mukaan.

Huoltajien osallisuuden varmistaminen

Kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä tuemme opiskelun edellytyksiä sekä opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Järjestämme yhteistyön niin, että opiskelija saa tukea sekä opiskeluun että hyvinvointiin koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin. Opiskeluhoollon palvelujen henkilöstöllä on käytössään Lapset puheeksi -menetelmä.

Yksiköt järjestävät kotiväeniltoja opiskelijoiden vanhemmille, huoltajille ja perheenjäsenille. Lisäksi opiskelijoiden vanhemmat ja huoltajat voidaan kutsua yksikön avoimiin oviin ja muihin tapahtumiin. **Omaopettajan vastuulla on pitää aktiivista yhteyttä opiskelijan huoltajiin** tai alle 18-vuotiaiden yksin Suomeen tulleiden nuorten edustajien kanssa. Yksikkö voi kutsua huoltajia ja muita opiskelijan läheisiä mukaan opiskeluhuvinvointiryhmän toimintaan ja järjestää esim. kotiväen iltoja tai tapahtumia ja huoltajailtoja myös verkkotapaamisina.

Opiskelijoiden osallisuuden varmistaminen

Opiskelijakunnat sekä OSAOn opiskelijakuntien edustajisto ovat tärkeitä yhteistyökumppaneitamme.¹⁰

- OSAOn opiskelijat muodostavat opiskelijakunnan yksiköittäin, opiskelijakunnan tehtäviä voi hoitaa myös opiskelijayhdistys tai opiskelijatutorit
- OSAO edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtii siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista esim. opiskelijafoorumeissa
- OSAO turvaa opiskelijakunnalle/opiskelijayhdistykselle/opiskelijatutoreille riittävät toimintaedellytykset (esim. säilytystilaa, kokoontumistilaa, ohjaavan tukihenkilön, toiminnan opinnollistamisen eli toiminnassa syntyneen osaamisen tunnustamisen osaksi opintoja, tuutoriopiskelijatoimintaa, toimintaa tukevat koulutukset...)
- opiskelijoille järjestetään mahdollisuuksia osallistua osaamisen hankkimiseen liittyvien suunnitelmien sekä järjestyssäännön valmisteluun. Lisäksi järjestämme mahdollisuuksia opiskelijakunnalle tulla kuulluksi ennen em. suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä ennen opiskelijoiden asemaan vaikuttavien muiden päätösten tekemistä.

Yksikkökohtaisten opiskelijakuntien tai -yhdistysten/opiskelijatuutoreiden edustajat muodostavat OSAOn opiskelijakuntien edustajiston, joka kokoontuu useamman kerran vuodessa. Yksiköiden opiskelijakunnat/opiskelijatuutorit nimeävät edustajansa edustajistoon vuosittain. Kaikki osallistumishaluiset opiskelijat saavat osallistua edustajiston toimintaan. **Opiskelijakuntien edustajisto nimeää opiskelijoiden edustajat koulutuskuntayhtymän toimielimiin.** Kuulemme edustajistoa OSAOn toimintaa kehitettäessä. Yhteiseen toimintaan osallistuminen voidaan sisällyttää opiskelijan opintoihin esimerkiksi yhteisten tutkinnon osien osa-alueina. OSAOn opiskelijakuntien edustajiston yhteyshenkilönä toimii siihen nimetty henkilö.

OSAO on jäsenenä Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto SAKU ry:ssä. Hyödynnämme SAKU ry:n julkaisemia toimintamalleja hyvinvointityössä (esim. Liikkuva amis) sekä kannustamme sekä opiskelijoita että henkilökuntaa osallistumaan SAKU:n järjestämiin tapahtumiin ja kilpailuihin. Toimintaan osallistuttaessa edustetaan Koulutuskuntayhtymä OSAOta. Toimintakäytännöt ohjeistetaan erikseen.

Tuemme yhteisöllisyyttä panostamalla ryhmämuotoiseen ohjaukseen ja opiskelijoiden ryhmäyttämiseen (mm. OSAOStartti), joiden kautta opiskelijoiden yhteisöllisyyden tunteen on mahdollista kasvaa. Yksikkökohtaiset opiskelijafoorumit ja muut tilaisuudet tukevat tasa-arvoa ja

¹⁰ L531/2017, 106§

yhdenvertaisuutta sekä mahdollistavat opiskelijoiden osallistumisen yhteisölliseen toimintaan ja avoimeen tiedon saantiin.

Opiskelijakunnat järjestävät erilaisia yhteisöllisyyttä tukevia tapahtumia, tilaisuuksia ja matkoja. Perinteisiä tapahtumia ovat mm. työkauden avajaiset ja työkauden päättäjäiset sekä urheilu- ja kulttuuritapahtumat ja -kilpailut.

Yksikkö/OSAO	Opiskelijoiden osallistuminen	Toiminta
Yksikkö Osaamispalvelu Ammattilukio	Kaikki opiskelijat muodostavat opiskelijakunnan Edustaja valitaan jokaisesta opiskelijoiden kotiryhmästä opiskelijafoorumiin tai Kaikki osaamispalvelujen/ammattilukion opiskelijat osallistuvat Opiskelijafoorumiin/ Ammattilukiofoorumiin Yksikönjohtajan tms. kahavit	- Tiedottaminen yhteisistä asioista - Vaikuttamiskanava kaikille - Opiskelijafoorumissa vuoropuhelu yksikön johdon kanssa - Opiskelijafoorumi kokoontuu säännöllisesti vähintään 2 kertaa vuodessa - Kahavit tarpeen mukaan - Vastuu organisoinnista: yksikönjohtaja/ opintopäällikkö/opinto-ohjaaja
Yksikön opiskelijakunnan hallitus (opiskelijakunta tai opiskelijayhdistys tai opiskelijatutorit)	Edustajat kaikilta osaamisaloilta, kotiryhmistä (opiskelijoiden nimeämät edustajat)	- Edustajat yksikön tiimeissä, toimielimissä - Osallistuminen kehittämiseen (KS, projektit tms.) - tukihenkilö yksiköstä
OSAOn Opiskelijakuntien edustajisto (edustajat yksiköiden opiskelijakunnista tai opiskelijayhdistyksistä tai Opiskelijatutoreista)	Opiskelijoiden nimeämät edustajat Edustajiston tapaamiset Vararehtorin kahavit	- Nimeää edustajat OSAOn toimielimiin - Osallistuu/kommentoi/lausuu suunnitelmista ym. - Osallistuu strategiatyöhön, kehittämiseen - tukihenkilö Opiskelija-palveluista
Opiskelijoiden osallisuuden tukeminen		

Kuva 5. Opiskelijoiden osallisuuden tukeminen OSAOn toiminnassa.

OSAOSTartti, opiskelijan perehdyttäminen opintoihin ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistavat opiskelijan osallisuuden kokemusta. Opiskelijoiden osallisuuden vahvistamisen toimenpiteitä kuvataan lisäksi uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessissa, ohjauksen ja tuen malleissa, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa sekä Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä -kuvauksessa. Käytännön toimenpiteet kuvataan yksikkökohtaisissa ohjauksen ja opiskeluhuollon toimeenpanosuunnitelmissa sekä muissa suunnitelmissa.

Tarkemmat ohjeet opiskelijoiden asioiden käsittelystä ja menettelytavoista kuvataan tässä suunnitelmassa, yksikkökohtaisessa opiskeluhuollon toimeenpanosuunnitelmassa, suunnitelmassa kurinpitokeinojen käyttämisestä sekä Wilman ohjeissa.

Yhteistyö opiskeluhuollon palvelujen ja hyvinvointialueen kanssa

OSAO käy vuoropuhelua opiskeluhuollon ohjausryhmässä, opiskeluhoitoryhmässä sekä yksiköiden opiskeluhyvinvointiryhmissä **hyvinvointialueen opiskeluhuollon toimijoiden** kanssa. ks. luku 3.2 Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän toimintatavat ja käytänteet.

Kuraattorin, psykologin ja opiskeluterveydenhuollon työn painopiste on koko oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistämisessä. Kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kehittämiseen, suunnitteluun ja koordinointiin sekä toteutukseen osana muun muassa yksiköiden opiskeluhyvinvointiryhmiä ja esihenkilöidensä kautta OSAOn opiskeluhoitoryhmässä. Kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja ovat oppilaitoksen henkilökunnan konsultoitavissa ja mukana esimerkiksi ryhmäytymisen, kiusaamiseen puuttumisen ja päihdetyön suunnittelussa sekä oppilaitoksen kriisityön toteuttamisessa.

Kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan tekemä yhteisöllinen työ suunnitellaan yhdessä yksikön henkilökunnan kanssa vastaamaan opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien tarpeita. Oppilaitoksen opiskelija ja henkilökuntaan kuuluva voi olla yhteydessä kuraattoriin tai psykologiin tai terveydenhoitajaan ja kertoa yhteisölliseen hyvinvointiin liittyvän idean tai pulman. Kuraattorin, psykologin ja/tai terveydenhoitajan tekemä yhteisöllinen työ voi tarkoittaa esimerkiksi hyvinvointikurssien tai -luentojen järjestämistä yhdessä omaopettajien tai opettajien kanssa, erilaisten hyvinvointiteemaisten ryhmien vetämistä oppilaitoksella tai opiskelijoille suunnattujen tapahtumien järjestämistä.

Lisäksi jokaisen oppilaitoksen/yksikön käytettävissä on oltava hyvinvointialueen nimeämän vastaavan kuraattorin palvelut. Yksilökohtaiset opiskeluhuollon palvelut on kuvattu luvussa 4.

Hyvinvointialueen opiskeluhuollon alueellisessa yhteistyöryhmässä OSAO edustaa toisena edustajana koulutuskuntayhtymiä. Yksilökohtaisesta yhteistyöstä terveyden- ja sairaanhoidon osalta voit lukea tarkemmin luvusta 4.

Muu yhteistyö

Mahdollistamme OSAOssa koulutuksen ulkopuolelle jääneille tai jäämässä oleville ohjausta ja tukea opiskelupaikan löytämiseksi tekemällä yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa. Lisäksi teemme yhteistyötä perusopetuksen/kuntien oppivelvollisuuden valvonnasta vastaavien henkilöiden kanssa, jos ammatilliseen koulutukseen valittu, erityisesti oppivelvollinen, ei aloita opintoja tai eroaa tai on vaarassa keskeyttää opintonsa heti opintojen alussa.

Opiskelun edistämisessä tarvitaan myös joustavaa yhteistyötä yritysten ja työelämän kanssa, muuta monialaista asiantuntijuutta ja viranomaisyhteistyötä, erityistä tukea sekä kuntouttavia toimenpiteitä.

Tärkeitä yhteistyötoimijoita alueellisesti, oppilaitos- ja yksikkötasolla ovat lisäksi alueen kunnat, (nuorisotyö, terveyden edistäminen, ...) sekä alueen oppilaitokset, seurakuntien oppilaitospalvelut

ja nuorisotyö, nuorten työpajat, Ohjaamot, osaamiskeskukset, koulupoliisi, Kela, alueelliset työ- ja elinkeinotoimistot ja työvoimapalvelut sekä kolmannen sektorin toimijat.

Yhteistyö ja yhteydet kuvataan tarkemmin laatujärjestelmässä eli INTRAssa.

Terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastamiskäytännöt

Hyvinvointialueen opiskeluterveydenhuolto on velvollinen tarkastamaan opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden opiskelijan terveyden edistämiseksi joka kolmas vuosi¹¹. Terveystarkastus¹² velvoittaa koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa valvomaan ja edistämään opiskeluympäristön terveellisuutta ja turvallisuutta. Lisäksi hyödynnämme kouluterveyskyselyn tuottamaa koulukohtaista tietoa, jos sitä on saatavilla.

Tarkastus on tehtävä yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken.

Yksiköissä tehdään vuosittain turvallisuuskävelyt sekä poistumis- ja suojautumisharjoitus turvallisuuskoordinaattorien johdolla.

Monialainen oppilaitoksen terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus toteutetaan Ympäristöterveydenhuollon ja opiskeluterveydenhuollon yhteistyönä vuoden 2023 aikana. OSAOn turvallisuuspäällikkö sopii tarkastusaikataulun yhteistyökumppaneiden ja yksiköiden sekä opiskeluhuollon kanssa.

3.2 OPISKELUHUOLTORYHMIEN TOIMINTATAVAT JA KÄYTÄNTEET

Hyvinvointialue muodostaa alueensa kuntien sekä koulutuksen järjestäjien kanssa **alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän**. Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä.

Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja sen koordinaatiota Koulutuskuntayhtymä OSAOssa ohjaavat seuraavat ryhmät 1.1.2023 alkaen:

Opiskeluhuollon strategisesta ohjauksesta (**koulutuksen järjestäjän monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä**) eli opiskeluhuollon yleisestä ohjauksesta ja arvioinnista vastaa **vararehtorin johtama yksikönjohtajakokous**, joka käsittelee opiskeluhuollon asioita kaksi kertaa kalenterivuoden aikana. OSAOn opiskeluhuoltoryhmästä koottu monialainen esittelijäryhmä opiskeluhuollon vastuuhenkilön johdolla esittelee asiat yksikönjohtajakokoukselle.

Opiskelun ohjauksen ja tuen sekä opiskeluhuollon OSAO-tasoisesta suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa **OSAOn opiskeluhuoltoryhmä** (monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä). Ryhmä kokoontuu kuukausittain lukuvuoden aikana, jäsenenä edustajat yksiköistä ja opiskelijapalveluista: OSAOn johtoa, opinto-ohjauksen, erityisopetuksen ja opettajien sekä opintotoimiston edustajia sekä hyvinvointialueen opiskeluhuoltopalvelujen lähiesihenkilöt.

¹¹ A 380/2009

¹² L 1326/2010

Ryhmään voidaan kutsua asiantuntijoita, esimerkiksi opiskelija (opiskelijakunnan edustajistosta), seurakunnan oppilaitostyöntekijä, asuntolaohjaaja, jne. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja (opiskeluhuollon vastuuhenkilö).

Lisäksi **koulutusyksiköiden opiskeluhyvinvointiryhmien** tehtävänä on yksikkötasoinen opiskelu-
huollon käytännön toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä yksikön yhteisöllisen
toimintakulttuurin edistäminen yksikön oman ohjauksen ja opiskeluhuollon toimeenpanosuunnitel-
man mukaisesti. Koulutusyksiköt päättävät omien opiskeluhyvinvointiryhmiensä kokoonpanon
yhteistyössä hyvinvointialueen (opiskeluterveydenhuolto, kuraattorit, psykologit) kanssa sekä päivit-
tävät opiskeluhuollon toimeenpanosuunnitelman vuosittain.

OSAOn yhteisen ja yksiköiden omien opiskeluhyvinvointiryhmien tehtävänä on opiskelijan ja
kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen, yhteisöllisen ja
ennaltaehkäisevän työn rakenteiden ja toimintatapojen luominen, opiskeluhoitoa koskevan tiedon
kokoaminen eri lähteistä suunnittelua ja arviointia varten, OSAOn yhteisen
opiskeluhoitosuunnitelman ja yksikkökohtaisen opiskeluhuollon toimeenpanosuunnitelman
valmistelu, opiskelijoiden osallisuudesta huolehtiminen, huoltajien kanssa tehtävän opiskeluhuollon
yhteistyön kehittäminen ja seuranta, yhteistyön koordinointi oppilaitoksen ulkopuolisten
yhteistyötahojen kanssa, oman työn suunnittelu ja opiskeluhollostä tiedottaminen sekä
yhteisöllisen opiskeluhoitotyön seuranta ja arviointi.

Opiskeluhyvinvointiryhmissä asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Yhteisölliset
ryhmät eivät käsittele salassa pidettäviä asioita, vaan keskustelua käydään ryhmistä ja yhteisöstä
esimerkiksi ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen ehkäisyn tai osallisuuden näkökulmista.
Opiskeluhyvinvointiryhmä **ei** käsittele yksittäisen opiskelijan asioita. Opiskeluhyvinvointiryhmät
pitävät kokouksistaan muistiot.

3.3 OPISKELIJAN HYVINVOINNIN TUKEMINEN OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA

Tarjoamme opiskelijalle hänen henkilökohtaisen tarpeensa mukaista tukea ja ohjausta
(pedagoginen tuki ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito). Tuen avulla tunnistetaan,
lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja
opiskeluun liittyviä muita ongelmia¹³. Ohjauksen ja tuen tarpeiden kartoitus, tuesta sopiminen ja
opintojen etenemisen sekä eri tukimuotojen toteutumisen seuraaminen ovat osa uraohjauksellista
henkilökohtaistamista ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laatimista ja
päivittämistä.

3.3.1 Pedagoginen tuki ja opintojen läpäisyn tukeminen

Uraohjauksellinen henkilökohtaistamisprosessi ja siihen kuuluva ohjaus, opinto-ohjaus ja eri
tukimuodot sekä opiskeluryhmään kuuluminen, ryhmän jäsenenä toimiminen ja vertaisoppiminen
vahvistavat opiskelijan käsitystä itsestään oppijana ja oman osaamisensa omistajana.

¹³ L 1287/2013 6§

OSAossa opinto- ja uraohjaus on:

- **Urasuunnittelutaitojen ohjausta** (itsetuntemus, elämänhallintataidot, päätöksentekotaidot, työelämätaidot, tiedonhankintataidot)
- Persoonallisen kasvun ja hyvinvoinnin ohjausta
- Itsetuntemuksen ohjausta
- Itseohjautuvuuden ja päätöksentekotaitojen ohjausta
- Muutostilanteissa toimimisen ohjausta
- Opintojen etenemisen ohjausta
- Oppimisen taitojen ohjausta
- Työelämään ja jatko-opintoihin ohjausta, tulevaisuuden työelämän osaamistarpeet ja elinikäisen oppimisen periaatteet huomioiden.

(Watts & van Esbroeck, 1998: Holistinen opiskelijakeskeinen ohjausmalli)

Riittävä opinto- ja uraohjaus opintojen aikana on perusta sille, että opiskelijat pystyvät **sitoutumaan opiskeluun ja aktiivisesti kehittämään tulevaisuuden kannalta merkittäviä taitoja**, kuten suunnittelemaan koulutustaan ja uravalintojaan sekä tekemään itsenäisiä, itsensä kannalta merkityksellisiä valintoja tulevaisuutensa suhteen. (Opetushallitus, 2014)

Kuva 6. OSAOn opinto- ja uraohjauksen määritelmä (Urahaku-hanke, uraohjauksellinen henkilökohtaistamisprosessi)

Uraohjauksellinen henkilökohtaistaminen yhdessä opiskelijan kanssa motivoi opiskelijaa. Opintojen rakenteen ymmärtäminen tukee opiskelijan omia valintoja ja mahdollistaa jatko-opintojen ja ura- ja elämänsuunnitelmien laatimisen sekä vahvistaa opiskelijan urasuunnittelutaitojen (itsetuntemus, elämänhallintataidot, päätöksentekotaidot, työelämätaidot, tiedonhankintataidot) kehittymistä. Opiskelijan perehdyttäminen opintoihin ja eri ohjauspalveluihin sekä tukimuotoihin (OSAOSTartti) auttaa opiskelijaa kiinnittymään opintoihin ja opiskeluyhteisöön.

Opiskeluhuollon palveluiden ja henkilökohtaistamisen yhteistyö

- henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS) omaopettaja kirjaa opiskelijan tarvitsemat pedagogiset ohjaus- ja tukimuodot (Wilma: Ohjaus ja tuki)
- opiskeluvaihtoehtoja tukevien opintojen (OPVA) tarve kirjataan ohjeistuksen mukaan HOKSiin
- erityisen tuen tarve ja päätökset kirjataan erityisen tuen ohjeistuksen mukaan HOKSiin
- jos henkilökohtaistamisessa havaitaan, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuollon palveluja, tarvittavat palvelut ja toimenpiteet toteutetaan opiskeluhuollon ohjeistuksen mukaisesti (ks. luku 4) ja kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen.

Opintojen etenemisen seuraaminen

Opiskelijalla itsellään sekä opiskelijan huoltajalla on velvollisuus seurata henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) mukaisten opintojen etenemistä. Seuraamme opiskelijoiden osallistumista opiskeluun ja opintojen etenemistä opiskelijahallintojärjestelmä Wilman avulla. Jokaisella opiskelijalla, samoin kuin opiskelijan huoltajalla, on käyttäjätunnukset Wilmaan.

Opintojen etenemisen seuraaminen kuuluu koko opetushenkilöstölle. **Omaopettaja** opastaa opiskelijat tutkinnon rakenteeseen, tutkinnon muodostumissääntöihin sekä seuraamaan omien opintojensa edistymistä. Omaopettaja seuraa omien opiskelijoidensa opintojen etenemistä ja

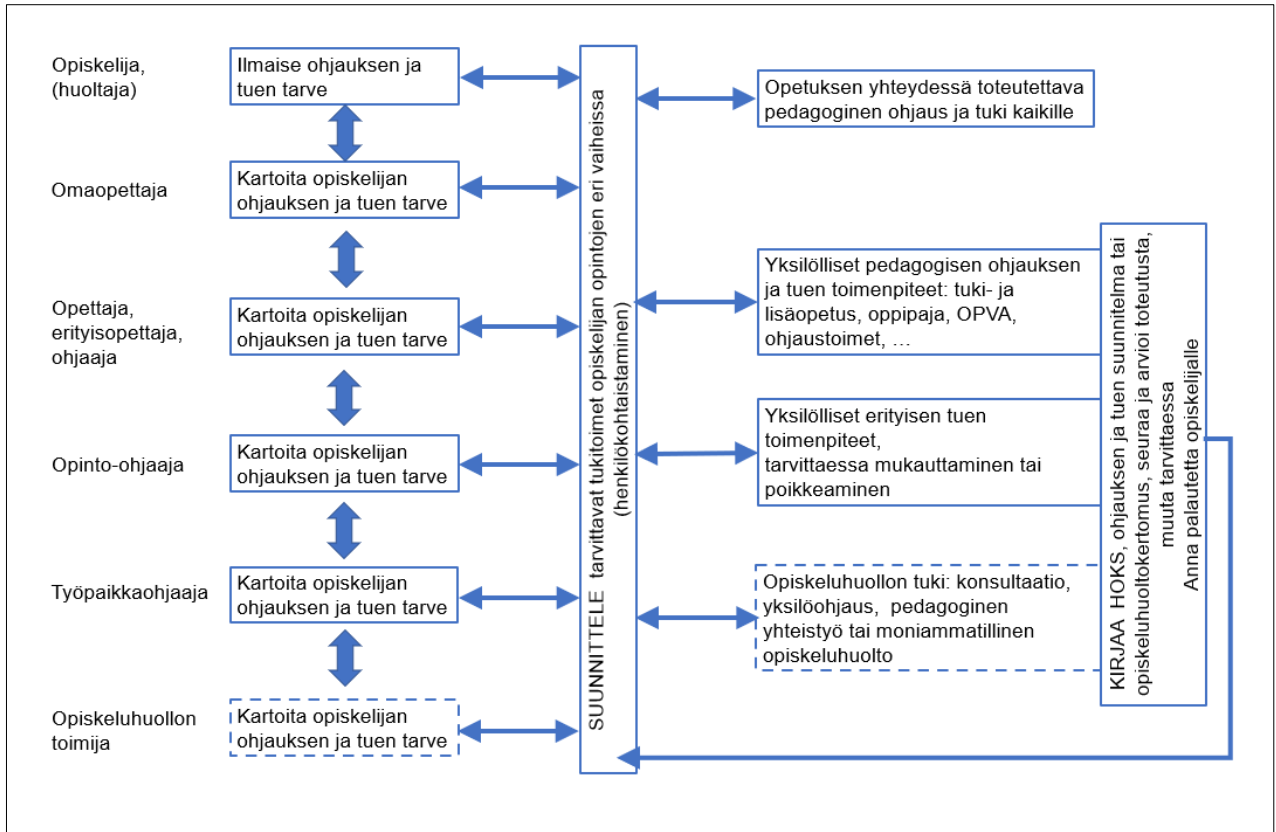
puuttuu tarvittaessa tilanteeseen sekä järjestää tarvittavia tukitoimia opintojen etenemisen varmistamiseksi. Hän ottaa yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa pyytää apua ohjauksen ja opiskeluhuollon henkilöstöltä. Omaopettaja ilmoittaa oppivelvollisen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle, jos opinnot eivät edisty riittävästi. Kaikki opettajat seuraavat opiskelijan osallistumista henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen ^[10]. Oppivelvolliselle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelman mukainen ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta. Ks. pedagoginen suunnitelma, [OHJE Oppivelvollisuuteen liittyvät ohjaus- ja valvontavastuut](#), [OHJE Opiskelu oikeuden määräytyminen, muutokset ja niiden kirjaaminen](#).

Opintoihin kiinnittymistä, poissaolojen vähentämistä ja opiskelun keskeytymisen ehkäisemistä tuemme erilaisilla ohjauksen, tuen ja puuttumisen menetelmillä. ks. myös Uraohjauksellinen henkilökohtaistamisprosessi ja [OHJE Opintoihin osallistumisen seuraaminen, läsnäolo ja poissaolo- sekä tuntimerkinnät](#)

Ennaltaehkäiseviä ohjauksellisia ja kasvatuksellisia keinoja ovat mm.:

1. OSAOStartti-opinnot (opiskelijan perehdyttäminen), nivelvaiheen ohjauspalvelut, opiskelijatuntemus
2. henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOKS) laatimis-, päivitys- ja ohjauskeskustelut, aiemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, nopeuttavat/hidastavat joustot tarpeen mukaan
3. opiskelun ja työn (työpaikalla oppimisen) yhteensovittaminen
4. oppimisen tuki ja hyvinvoinnin tukeminen, henkilökohtainen ja ryhmämuotoinen opintojen ohjaus, opiskelijan osallistaminen
5. hyväksyntä ja huolenpito: opiskelijan huomioiminen ja kuunteleminen, ”opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä opiskelijalle kuuluu”,
6. vapaa-ajan vaikutukset opiskeluhyvinvointiin (mm. asuntola-asumisen tuki ja ohjaus, terveellisten elämäntapojen tukeminen, opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot: arjen ja elämänhallinnan sekä käytännön valmiuksien vahvistaminen)
7. opiskeluhuollollinen huolenpito
8. innostaminen, opettaminen, luotsaaminen
9. ryhmäyttäminen ja yhteisöllinen toiminta

Yhteistyön tekeminen erityisen tuen, perusopetuksen, valmentavan koulutuksen sekä jatko-opintoihin ohjaamisen osalta kuvataan OSAOn laatujärjestelmässä.

kuva 7. Pedagoginen ohjaus ja tuki: ohjauksen ja tuen tarpeen suunnittelu ja dokumentointi

Jos huoli herää

Huolen herättää usein opiskelijan poikkeava käytös tai selvittämättömät poissaolot tai taustalla olevat aikaisempien opintojen keskeyttämiset. Heikkoja merkkejä vaikeuksista voivat olla väsymys, tehtävistä kieltäytyminen ("tyhmä tehtävä"), epätoivoiset katseet tai ilmeet ja eleet, aggressiivisuus tai arkuus, hiljaisuus ja vetäytyminen. Kun opiskelijan käyttäytyminen muuttuu yhtäkkiä, hän ei pääse tavoitteisiinsa, hänellä ilmenee koulu-uupumusta tai masennusta, tarkkaavaisuushäiriötä tai aggressiivisuutta, alisuoriutumista, jne. omaopettaja puuttuu tilanteeseen välittömästi. Tuen puuttumisesta voi seurata erilaisia ennustamattomia tapahtumia, ongelma- ja kriisitilanteita, esimerkiksi väkivaltaisuutta, kiusaamista, häirintää, mielenterveysongelmia, päihteiden käyttöä, katoamista jne.

Suojaavia tekijöitä opiskelussa:

- ilon ja onnistumisen kokemukset
- tunne kuulumisesta ryhmään koulussa
- läheinen, opiskelijan asioista perillä oleva aikuinen koulussa
- opiskelijalla on tieto siitä, että opettaja tietää hänen elämäntilanteestaan
- koulun toimiva arki
- kodin ja koulun toimiva yhteistyö
- opiskelijan elämässä olevien aikuisten keskinäinen kunnioitus
- opiskelijan tukiverkostot

Varhainen tuki alkaa heti opintojen alussa. Aloitustalennuksissa (OSAOSTartti) ja ryhmätyksissä perehdytämme opiskelijan opintoihin, oppilaitokseen ja erilaisiin toimintoihin ja palveluihin. Samalla opiskelijat oppivat tuntemaan toisiaan ja oma opiskelijatuntemuksemme kasvaa ja jos huoli herää, on helpompi tarttua tilanteeseen tuttujen ihmisten kesken. **Mitä varhaisemmin tartumme ja otamme puheeksi huolta aiheuttavan tilanteen, sen kevyemmällä toimenpiteillä siitä pääsemme eteenpäin.** Huolen puheeksi ottaminen on meidän kaikkien velvollisuus. Opiskeluhuollon ja opinto-ohjauksen henkilöstö ovat tässä opettajien ja ohjaajien tukena.

Ottamalla huoli puheeksi puutemme myönteisesti ja avoimesti huolenaiheisiin muun muassa koulukiusaamiseen, häirintään, poissaoloihin, päihdeongelmiin ja yleensä elämänhallinnan ongelmiin. Varhaisessa tuessa on kysymys rajojen asettamisesta ja niistä kiinni pitämisestä. ks. luku 5 Turvallinen opiskeluympäristö sekä yksikkösi Ohjauksen ja opiskeluhuollon toimeenpanosuunnitelma, Uraohjauksellinen henkilökohtaistamisprosessi, Opiskelijan tukeminen-ohjeet INTRAssa.

Huolen heräämisen ja varhaisen tuen yleinen toimintaohje:

Kun huoli herää, ilmaise huolesi ja keskustele opiskelijan ja/tai omaopettajan kanssa.

Selvitettyään asioita omaopettaja keskustele opiskelijan kanssa. Alle 18-vuotiaan huoltajaan ollaan yhteydessä.

Asia etenee joko opinto-ohjaajan kanssa ja/tai kuraattorin/psykologin, terveydenhoitajan, opintopäällikön tai muun asiantuntijan kanssa esimerkiksi yksilökohtaisessa asiantuntijaryhmässä, jossa sovitaan toimenpiteistä yhdessä opiskelijan (ja hänen huoltajansa) kanssa.

Myönteistä käyttäytymistä¹⁴ voidaan vahvistaa, käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa ja toivottavaa käyttäytymistä voidaan oppia. Hyvän käyttäytymisen oppimisessa keskeisiä asioita ovat:

- Yhteisistä pelisäännöistä sopiminen, ks. mm. luku 5 turvallinen opiskeluympäristö
- Toivottavan käyttäytymisen opettaminen, opiskelija on tietoinen, mitä häneltä odotamme
- Systemaattinen ja mahdollisimman välitön palaute

Tärkeitä muistaa:

- Käyttäytyminen palvelee lähes aina jotain tarkoitusta ja tapahtuu juuri tietyssä tilanteessa
- Käyttäytymiseen voi vaan vaikuttaa sekä edeltävien tekijöiden muuttamisen että seurausten eli palautteen avulla
- opiskelija voi opetella sosiaalisia taitoja

3.3.2 Opiskelukykyisyyden tukeminen

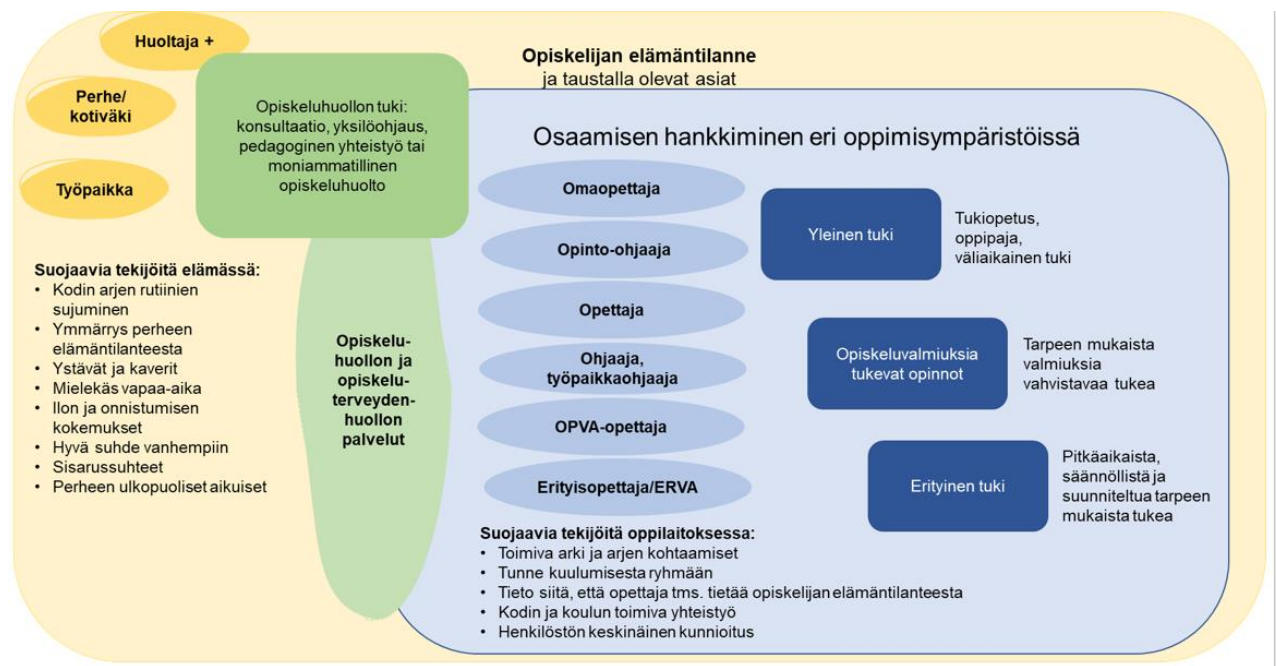
Opiskelukyky on opiskelijan työkykyä. Opiskelukyky vaikuttaa oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja opintojen sujuvuuteen. Opiskelukykyä edistämällä parannetaan opintojen etenemistä, osaamista, työllistymistä ja työelämää, sekä yhteisöjen toimintaa ja ilmapiiriä. Opiskelukyky koostuu monista

¹⁴ Hannu Savolainen, Itä-Suomen yliopisto

tekijöistä, joihin vaikuttavat niin yhteiskunnalliset rakenteet ja päätökset, johdon ja henkilökunnan toimet, opiskelijajärjestöt kuin jokainen opiskeluyhteisön jäsenkin.

Opiskelukykyyn vaikuttavat

- opiskelijan omat voimavarat kuten terveys, sosiaaliset suhteet, elämäntilanne ja toimeentulo
- opiskelutaidot ja oppimistaidot, kuten erilaiset oppimistyyli- ja -tekniikat sekä akateemiset taidot, (ongelmanratkaisutaidot, ajanhallinta, tiimityö, esiintyminen, kriittinen ajattelu tai kirjoittaminen)
- opiskelijan kiinnittyminen opiskeluyhteisöön, motivaatio
- opetus ja ohjaus, johon sisältyy opiskelijan perehdyttäminen opiskeluun, opetuksen laatu, opettajien pedagoginen osaaminen, opintojen ohjaus sekä opettaja- ja vertaisohjaus (esim. opiskelijatuutoritoiminta)
- fyysiset opiskeluympäristöt (opetus- ja opiskelutilat, tekniikka, kulkuyhteydet ja esteettömyys)
- psyykkiset opiskeluympäristöt (yhteisön positiivinen ilmapiiri, innostus ja kannustus, tunnetaidot)
- sosiaaliset opiskeluympäristöt (ryhmät ja yhteisöt sekä niiden saavutettavuus ja ryhmään kuuluminen)
- digitaalinen oppimisympäristö (saavutettavuus)

kuva 8. Pedagoginen ohjaus ja tuki sekä opiskeluhoito osana opiskelijan elämäntilannetta ja opiskelukykyä

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen (yhteisten tutkinnon osien osa-alue) osaamistavoitteiden sekä terveyttä, turvallisuutta ja toimintakykyä edistävien ammattitaitovaatimusten (ammattilliset tutkinnon osat) saavuttaminen edistävät opiskeluhoollolle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Ammatillisessa koulutuksessa kannustamme opiskelijoita työkykypassin tai sen osien suorittamiseen.

Hyvinvoinnin tukeminen Työkykypassin avulla:

- ohjaamme opiskelijaa omaehtoiseen toiminta- ja työkyvyn ylläpitoon ja terveyden hoitamiseen
- tuemme ammatillista kasvua ja kehittymistä sekä autamme opiskelijaa vastaamaan alan työkykyhaasteisiin, esim. työturvallisuus ja ergonomia
- aktivoimme opiskelijoita osallistumaan ja osallistamaan sekä tuemme vastuullista itsenäistä ja ryhmässä toimimista

Työelämään hakeutuessaan opiskelija voi työkykypassin suorittamisella osoittaa työnantajalle olevansa toiminta- ja työkyvystään huolehtiva ammattiosaaja. Työkykypassiin liittyvillä opinnoilla voidaan vaikuttaa opiskelijoiden henkilökohtaisten voimavarojen vahvistamiseen jo opintojen aikana. Tällä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia opiskelijoiden työuriin. Olemme laatineet Työkykypassin suorittamiseen toteuttamismallin, jonka avulla Työkykypassin suorittaminen on opiskelijalle osa opintoja (OSAO, [Ammattiosaajan työkykypassi](#) ja www.tyokykypassi.fi)

Opiskeluhyvinvointia lisääviä tutkinnon osia sekä yhteisten tutkinnon osien osa-alueita ovat esimerkiksi:

- Viestintä ja vuorovaikutusosaaminen
- Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen
- Työelämässä toimiminen
- Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet
- Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta
- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen
- Kestävän kehityksen edistäminen
- ammatilliset tutkinnon osat

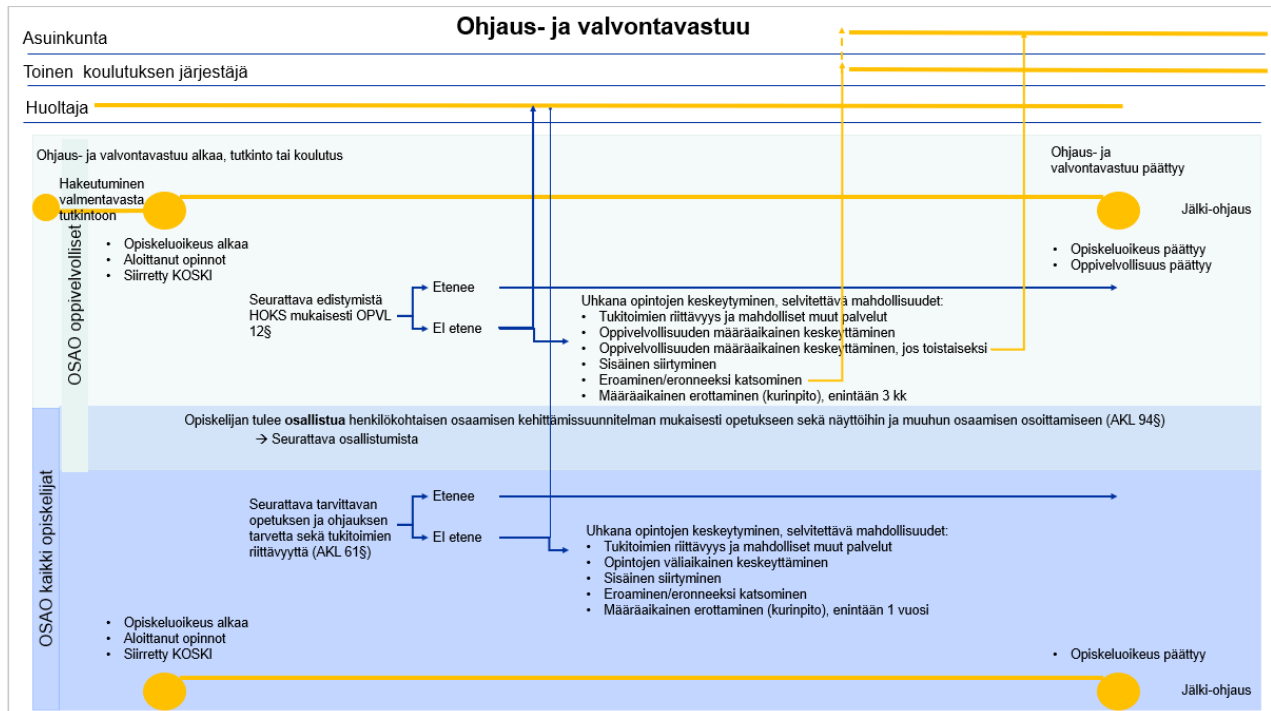
Lisäksi tarjoamme erilaisia elämänhallintaa tukevia valinnaisia osa-alueita, esimerkiksi yhteisten tutkinnon osien valinnainen osa-alue **Itsenäisen asumisen perustaidot** tai opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen **Arjen ja elämänhallinnan sekä käytännön valmiudet**.

Liikkuvana ammattiin-toimintamalli

Liikkuvana ammattiin toimintamallissa tavoitteena on edistää opiskelijoiden työkykyä lisäämällä fyysistä aktiivisuutta opiskelupäivän aikana. Toimintamallissa tunnistamme ammattialakohtaisia työn vaatimuksia ja rakennamme niiden pohjalta liikkumista tukevia opetus- ja opiskelumenetelmiä ja vahvistamme yhteisöllisyyttä ja liikunnallista toimintakulttuuria OSAOssa. Hyödynnämme eri hankkeissa laadittuja toimintatapoja opiskeluhyvinvoinnin ylläpitämisessä.

Esimerkkejä erilaisista toimintamalleista löydät INTRasta (Osallisuuden vahvistaminen, opiskelijakunnat ja tutortoiminta) sekä OSAO.fi.

3.3.3 Ohjaus- ja valvontavastuu

kuva 9. Ohjaus- ja valvontavastuu

Jos tilanne on jo niin pitkällä, että opiskelija ei vastaa yhteydenottoihin tai kieltäytyy tapaamisista:

- meillä on velvollisuus jatko-ohjata hänet muihin opintoihin tai muihin palveluihin, ja jos opiskelija ei tavoiteta, ole yhteydessä alaikäisten ja oppivelvollisten huoltajaan välittömästi sekä tee tarvittaessa ilmoitus kotikunnan oppivelvollisuusvalvojalle (VALPAS)
- toimi tilanteeseen [soveltuvan ohjeen mukaisesti](#):
 - OHJE Oppivelvollisuuteen liittyvät ohjaus- ja valvontavastuut
 - OHJE Sisäinen siirtyminen OSAOn sisällä
 - OHJE Opiskelu oikeuden väliaikainen keskeyttäminen ja oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikainen keskeyttäminen
 - OHJE Opiskelijan eroaminen ja eronneeksi katsominen
 - OSAOn suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä: 5.7 Opiskelijan määräaikainen erottaminen, asuntolasta erottaminen
- ilmoitus Etsivälle nuorisotyölle (alle 29 v) ja kirje/viesti opiskelijalle, että yhteystiedot on toimitettu (samoin muista ilmoituksista, mikäli opiskelijaa ei suoraan tavoiteta)
- KELA ilmoitus, ilmoitus TE-palveluihin, ks. [OHJE Opintoihin osallistumisen seuraaminen, läsnä-olo-, poissaolo- sekä tuntimerkinnot](#)
- yhteys opiskeluterveydenhuoltoon,

- tarvittaessa lastensuojeluilmoitus, huoli-ilmoitus sosiaalitoimeen, muu viranomaisilmoitus (esim. mielenterveyspalvelut) ks. luku 4.2
- kutsu kuultavaksi ja mikäli ei saavu paikalle, katsominen eronneeksi, ks. [OHJE Opiskelijan eroaminen ja eronneeksi katsominen](#)

3.3.4 Opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja oppimistulosten seuraamisen käytännöt, menetelmät ja keskeiset tulokset

Seuraamme opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta mm. erilaisten palautteiden (mm. Amispalaute, välipalaute, huoltajakysely, asuntolakysely) sekä kyselyjen (mm. Kouluterveyskysely, TEA-viisari) avulla. Lisäksi hyödynnämme opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastuskäyntien yhteydessä saatua tietoa (hyvinvointialueen opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto). Ks. tarkemmin luku 6 Opiskeluhoitosuunnitelman toteutuminen ja seuranta (omavalvonta)

Saatua tietoa käsitellään OSAOn opiskeluhoito-ohjausryhmässä (yksikönjohtajakokous), OSAOn opiskeluhoitotryhmässä, opintopäälliköiden kokouksissa sekä yksiköiden opiskeluhyvinvointiryhmissä. Tuloksista raportoidaan myös tilinpäätöksen yhteydessä ja hyvinvointialueen edustajille em. ryhmissä. Keskeisistä tuloksista tiedotetaan opiskelijoita esim. opiskelijafoorumeissa sekä huoltajille ja yhteistyökumppaneille eri tilaisuuksissa.

Opiskeluhoito-kehittämisestä seurantatietojen perusteella vastaa oppilaitoksen johto yhdessä opiskeluhoito- ja hyvinvointiryhmien kanssa.

Oppimistulosten seuraamisesta voit lukea lisää luvusta 3.3.1, kohdassa Opintojen etenemisen seuraaminen. Lisäksi seuraamme tilinpäätöksen yhteydessä suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien määrää.

4 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO, KÄYTÄNNÖT JA PALVELUUN OHJAAMINEN

Opiskelun edistämiseksi tarvitaan OSAOn omien tukitoimien lisäksi joustavaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa sekä monialaista asiantuntijuutta ja viranomaisyhteistyötä. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on opiskelijan hyvinvoinnin ja opiskelukyvyn turvaaminen ja edistäminen, opiskelijan voimavarojen vahvistaminen sekä tarvittavan tuen järjestäminen.

Opiskelija (tai huoltaja) voi kertoa oman opiskelun tai hyvinvoinnin huolensa esim. omaopettajalle, opettajalle, opinto-ohjaajalle tai opiskeluhoollon henkilöstölle. Opiskeluhoollon palvelut ovat opiskelijalle vapaaehtoisia. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää opiskelijaa käyttämästä opiskeluhoollon palveluita. **Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa** tai muuta laillista edustajansa osallistumasta¹⁵ itseään koskevan opiskeluhoolltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen. Tällöin arvion alaikäisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Opetus- ja ohjaushenkilöstö toimii oppimisen ja ohjauksen asiantuntijana ja ammattiin kasvattajana. Opetus- ja ohjaushenkilöstö käy ohjauskeskusteluja opiskelijan kanssa ja ohjaa opiskelijan tarvittaessa opiskeluhoollon palveluihin.

Opiskeluhoolltopalveluiden tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttaminen on oppilaitoksen henkilökunnan, opiskeluterveydenhuollon palvelujen ja opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen yhteistyötä. Opiskeluhoollon kuraattori-, psykologi- ja terveydenhuollonpalveluista vastaa hyvinvointialue.

Kuraattori ja psykologi auttavat opintojen etenemistä ja arjen sujumista tarjoamalla opiskelijoille matalan kynnyksen keskustelutukea. Psykologi on ihmisen mielen eli tunteiden, ajattelun ja käyttäytymisen asiantuntija, joka voi tarvittaessa selvittää ja arvioida opiskelijan oppimisen tai mielenterveyden haasteita mm. tutkimuksin. Kuraattori on sosiaalialan asiantuntija. Kuraattori arvio nuoren voimavaroja ja elämänhallintaa sekä tukee nuorta tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen erilaisissa elämäntilanteissa.

Opiskeluterveydenhuollon palveluihin kuuluvat lakisääteiset terveystarkastukset sekä perustason terveydenhoolltopalvelut eli mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen, rokotukset, suun terveydenhoollto, opiskelukyvyyyn liittyvät asiat ja tarvittaessa ohjaus muihin palveluihin. Oppilaitoksessa toteutettavasta opiskelijan sairauden vaatimasta hoidosta tai lääkityksen järjestämisestä sovitaan kulloinkin erikseen opiskelijan ja hoitavan tahon kanssa. Oppilaitoksen henkilökunta ei saa antaa ilman perehdytystä minkäänlaista lääkitystä (esim. särkylääkkeitä). Hätäensiapua pitää antaa.

¹⁵ L 1287/2013, 18 §

Opiskeluterveydenhuollon palvelujen edellytyksenä on vähintään kaksi kuukautta kestävät päätoimiset opinnot. Hyvinvointialueen opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä sairaanhoitopalvelut yhteystietoineen kuvataan tarkemmin OSAOn [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluterveydenhuolto on opiskelijalle maksutonta, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. (L 1287/2013).

	Omaehtoinen koulutus, myös omaehtoisesti työttömyyskorvauksella tai kotoutumiskoulutuksessa opiskeleva		Oppivelvollinen	Oppisopimus	Työvoimapolitiittinen		Yrityksen tilaama henkilöstökoulutus	
	Perustutkinto, TUVA, Tutkinnon osa	Ammattitutkinto Erikoisammattitutkinto, Tutkinnon osa	Perustutkinto TUVA Ammattitutkinto Tutkinnon osat Oppisopimus edellisessä	Oppisopimus tutkinnon osassa (pt, at, eat)	Oppisopimus koko tutkinto (pt, at, eat)	OKM valtionosuusrahoitteinen työvoimakoulutus	TEM työvoimakoulutus (OSAO Edu Oy)	Henkilöstökoulutus
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (POHDE) järjestää seuraavat								
Opiskeluterveydenhuolto	kyllä, kun yli 2 kk koulutus	kyllä, kun yli 2 kk koulutus	kyllä, kun yli 2 kk koulutus	ei (THL 1326/2010) (työterveyshuolto)	ei (työterveyshuolto)	kyllä, kun yli 2 kk koulutus	kyllä, kun yli 2 kk koulutus ¹⁴	ei
Opiskeluhoollon kuraattori	kyllä	kyllä, oppivelvollinen at:ssa ei (hyvinvointialue ¹⁵ *)	kyllä	kyllä pt, oppivelvollinen at:ssa ei at, eat (hyvinvointialue *)	kyllä pt, oppivelvollinen at:ssa ei at, eat (hyvinvointialue *)	kyllä pt ¹⁵ , oppivelvollinen at:ssa ei at, eat (hyvinvointialue *)	ei (hyvinvointialue *)	ei
Opiskeluhoollon psykologi	kyllä	ei (hyvinvointialue *)	kyllä	kyllä pt ei at, eat (hyvinvointialue *)	kyllä pt ei at, eat (hyvinvointialue *)	kyllä pt ¹³ ei at, eat (hyvinvointialue *)	ei (hyvinvointialue *)	ei

¹⁴ Työvoimakoulutuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin, jos hän opiskelee opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetussa oppilaitoksessa ja opintotukeen oikeutetussa koulutuksessa. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012)

¹⁵ * L1301/2014, 57§: Jos henkilö oleskelee säännönmukaisesti tai pidempiaikaisesti työn, opiskelun tai vastaavien syiden vuoksi kotikuntansa ulkopuolella ja hänen kotikuntansa pysyy kotikuntalain 3 §:n 1 kohdan nojalla ennallaan, hän voi hakea sosiaalipalveluja siltä hyvinvointialueelta, jossa hän oleskelee. 25§: Sosiaalihuollon mielenterveystyöllä tarkoitetaan hyvinvointialueen sosiaalipalveluja ja muuta yksilön ja yhteisön kohdentuvaa toimintaa, jolla vahvistetaan yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavia tekijöitä, vähennetään ja poistetaan mielenterveyttä vaarantavia tekijöitä sekä vastataan psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen. Myös THL 1326/2010, 27 §.

¹⁶ Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012 (11.8.2017/548), luku 5, 2§, 2 mom.

kuva 10. Opiskeluhoollon palveluihin oikeutetut opiskelijat

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon lähtökohta on opiskelijan tai oppilaitoksen henkilökunnan jäsenen huoli tai epäily opiskeluhoollon palveluiden tarpeesta opiskeluvaikkeuksien, terveydellisten tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon työkaluja ovat mm. opiskeluhoollon konsultaatio, monialainen asiantuntijaryhmätyöskentely ja opiskeluhoollon palveluihin ohjaaminen. Opiskeluhoolltopalveluissa annetaan ohjausta opiskeluun, kasvuun ja kehitykseen liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Opiskeluhoollon asiantuntijat ja yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä ovat tarvittaessa opiskelijan tukena myös mahdollisten kurinpitorangeistusten tai opiskelu-oikeuden peruuttamisen tai sen uhan käsittelytilanteissa.

Merkkejä, jolloin tilanne kannattaa ottaa heti puheeksi opiskelijan kanssa:

- opiskelijan käytös muuttuu
- opiskelija myöhästelee tai hänelle alkaa tulla poissaoloja, rästitehtävien kertyminen
- opiskelija kertoo, että hänen elämäntilanteensa on muuttunut tai on tapahtunut jotakin opiskelijaa järkyttävää
- opiskelija on puheissaan tai käytöksessään ahdistunut, alakuloinen tai aggressiivinen
- opiskelija kertoo käyttävänsä päihteitä
- luokkakaverit ovat huolissaan opiskelijasta

Erityisen nopeaa reagointia vaativat tilanteet:

- opiskelija uhkaa vahingoittaa itseään tai muita
- opiskelija on sekava, ”ei tässä hetkessä”, harhainen
- opiskelijaa kohdellaan väkivaltaisesti esim. kotona

Kun ajatus opiskelijan opiskeluhuollon tarpeesta herää, huolen havainnut keskustelee opiskelijan ja huoltajan kanssa sekä konsultoi opiskeluhuollon työntekijöitä. Opiskeluhuollon työntekijöitä voi konsultoida myös nimettömästi, opiskelijan henkilöllisyyttä paljastamatta. Opiskelijaa tulee tiedottaa yhteydenotosta opiskeluhuoltopalveluihin salassapitosäännökset huomioiden.

Mikäli oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva arvelee opiskelijalla olevan tarve opiskeluhuollon palveluille opiskeluvaikeuksien, sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi, hänen on otettava viipymättä yhteyttä psykologiin, kuraattoriin tai terveydenhoitajaan ja kerrottava huoleen liittyvät tiedot¹⁶.

4.1 KONSULTAATIO

Konsultaatiossa kysytään asiantuntijan neuvoa opiskeluhuollollisen huolen herätessä. Oppilaitoksen henkilökunta voi aina konsultoida opiskeluhuollon kuraattoria tai psykologia opiskelijan asiassa nimettömästi, opiskelijan henkilöllisyyttä paljastamatta.

Mikäli opettaja arvelee opiskelijalla olevan tarve opiskeluhuollon palveluille opiskeluvaikeuksien, sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi, hänen on otettava viipymättä yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin ja kerrottava huoleen liittyvät tiedot¹⁷. Pyydä lupa yhteydenottoon opiskelijalta tai konsultoikaa yhdessä opiskelijan kanssa. Jos et tavoita opiskelijaa, kerro opiskelijalle esim. viestillä, että olet ollut yhteydessä opiskeluhuoltoon.

Konsultoidessa noudatetaan salassapidon säädöksiä. Emme lähetä opiskeluhuollossa käsiteltäviä, salassa pidettäviä tietoja esim. opiskelijan terveydestä salaamattomalla sähköpostilla. (ks. salatun sähköpostin lähettäminen sivulta 17)

Konsultaatio → tarvittaessa **ohjaus yksilötapaamiseen (tai monialainen asiantuntijaryhmä)**

4.2 YKSILÖTAPAAMINEN

Kuraattori ja psykologi tarjoavat opiskelijoille ennaltaehkäisevää, kartoittavaa, matalan kynnyksen ensivaiheen keskustelutukea:

- Keskustelukäyntejä on mahdollista järjestää rajallisesti, pääsääntöisesti noin 1–5 kertaa.
- Käynneillä käsitellään keskustellen ja esimerkiksi harjoituksia hyödyntäen opiskelijan valitsemia aiheita.

¹⁶ L 1287/2013, §16

¹⁷ L 1287/2013, §16

- Tuen antamisen edellytys on opiskelijan suostumus ja motivaatio käynneille.

Yksittäisen opiskelijan asian ratkaisemiseksi kuraattori ja psykologi saattavat suositella moniammatillista työskentelyä oppilaitoksen henkilökunnan ja muun verkoston kanssa (yksilökohtainen monialainen opiskeluhoitoryhmä). Yhteistyö tapahtuu aina opiskelijan suostumuksella ja opiskelijan valitsemien asiantuntijoiden kanssa.

Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan ja/tai lääkärin palveluihin kuuluvat lakisääteiset terveystarkastukset sekä perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto. Opiskeluterveydenhuollosta saa myös tutkinnossa tarvittavat rokotukset, tutkintoon kuuluvat ajoterveystarkastukset, muut tarvittavat ja välttämättömät todistukset ja lausunnot sekä tarvittaessa ohjausta muihin palveluihin.¹⁸

Opiskeluterveydenhuollon maksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaan. Opiskeluterveydenhuolto on maksutonta opiskelijalle (asiakasmaksulaki 5 §), mutta maksun voi periä muun muassa 18 vuotta täyttäneiltä sairaanhoidon ja suun terveydenhuollon palveluista. Ehkäisevät palvelut, kuten terveystarkastukset, ovat maksuttomia kaikille opiskelijoille.

Yksilötapaaminen → tarvittaessa ohjaus **monialainen asiantuntijaryhmä**

4.3 MONIALAINEN ASIAANTUNTIJARYHMÄ

Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito on yksi yksilökohtaisen opiskeluhoitotyöskentelyn pääasiallisista työvälineistä. Työskentely opiskelijan asiassa on hyvä aloittaa monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisella. Tapauskohteisesti ja opiskelijan suostumuksella koottavien monialaisten asiantuntijaryhmien tavoitteena on opiskelijan oppimisen edistäminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen. Asiantuntijaryhmän kokoa se oppilaitoksen (opettaja, omaopettaja, opinto-ohjaaja, ohjaaja) tai opiskeluhoitopalvelujen henkilö (terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi), jolla huoli on herännyt.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisesta tehdään aina muistio, **opiskeluhoitokertomus**. Monialaiselle asiantuntijaryhmälle sovitaan **vastuuhenkilö**, joka kirjaa Wilman opiskeluhoitokertomukseen tarvittavat asiat. Tapaamisissa sovitaan, mitä jatkotoimia kukin tekee ja miten asian kehittymistä seurataan. Opiskeluhoollon asiantuntijat tekevät asianmukaiset merkinnät omiin rekistereihinsä.

Monialainen asiantuntijaryhmä → ohjaus tarvittaessa **yksilötapaamiseen**

4.3.1 Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen opiskelijan ja hänen perheensä tueksi

Tuen tarpeen voi ilmaista opiskelija itse, hänen huoltajansa, joku oppilaitosyhteisön jäsen tai opiskeluhoollon asiantuntija. Asiantuntijaryhmän kokoa se **oppilaitoksen** (opettaja, omaopettaja,

¹⁸ L378/2022, 15a §, 17 §, 22 §

opinto-ohjaaja, ohjaaja) **tai opiskeluhuollon henkilö** (terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi), jolla huoli on herännyt. Asiantuntijaryhmä kootaan **opiskelijan suostumuksella** yhteistyössä opetuksen, ohjauksen ja opiskeluhyvinvoinnin henkilöiden kanssa *Löydät suostumuslomakkeen Wilmasta, Muistio/Opiskeluhuoltokertomus (word-lomake)*¹⁹.

Opiskelijakohtainen asiantuntijaryhmä sopii keskuudestaan **vastuuhenkilön**, jonka tehtävänä on huolehtia, että opiskeluhuoltokertomukseen kirjataan tarvittavat asiat sekä tarvittaessa huolehtia tietojen luovuttamisesta opiskeluhuoltokertomuksesta. Vastuuhenkilönä toimii yleensä ryhmän koonnut henkilö, jollei asiasta sovita muuta.

Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä käsittelee asioita yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa kuuntelevalla, kunnioittavalla ja tulevaisuuteen suuntaavalla keskustelutavalla. Tapaamisissa sovitaan, mitä jatkotoimia kukin tekee ja miten asian kehittymistä seurataan. Asiantuntijaryhmän työskentely kirjataan opiskelijakohtaiseen opiskeluhuoltokertomukseen. **Sekä vastuuhenkilö, että kaikki osalliset kirjaavat** tekemiään toimenpiteitä ja jatkosuunnitelmia opiskeluhuoltokertomukseen. Lisäksi opiskeluhuollon asiantuntijat tekevät asianmukaiset merkinnät omiin rekistereihinsä.

Ryhmään kuuluvilla on **lupa salassapidon estämättä vaihtaa tietoja**, jotka ovat välttämättömiä opiskelujen/opiskeluhuollon järjestämisessä. Asiantuntijaryhmän jäsenillä on lisäksi **oikeus konsultoida** opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään²⁰.

4.3.2 Opiskeluhuoltokertomus

OSAO ylläpitää rekisterinpitäjänä monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisteriä (OSAOn opiskeluhuoltorekisteri). Opiskeluhuoltokertomus tallennetaan opiskeluhuoltorekisteriin (Wilma). Rekisteriin tallennetaan oppilaitoksen toteuttamassa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa laadittavat opiskeluhuoltokertomukset sekä muut siihen liittyvät laaditut tai saadut yksittäistä opiskelijaa koskevat asiakirjat²¹. Rekisterinpitäjä nimeää rekisterin vastuuhenkilön (opiskeluhuollon vastuuhenkilö) sekä yksikönjohtajat nimeävät yksiköiden vastuuhenkilöt. Opiskelijan opintojen keston ajan häntä koskevan opiskeluhuoltorekisterin vastuuhenkilö on monialaisen yksilökohtaisen ryhmän vastuuhenkilö.

Monialainen asiantuntijaryhmä laatii **opiskeluhuoltokertomuksen** ryhmän toiminnasta jatkuvaan muotoon opiskelijahallintojärjestelmään (Wilma, muistio/Opiskeluhuoltokertomus) aikajärjestyksessä eteneväksi ja se sisältää:

- opiskelijan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- asian aihe ja vireillepanija (on ko. ryhmän vastuuhenkilö, mikäli muuta ei sovita),
- opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet,

¹⁹ Tallenna lomake omalle koneellesi opiskelijan nimellä, täytä ja liitä skannattuna opiskelijan opiskeluhuoltokertomukseen.

²⁰ L 621/1999 26 §:n 3 mom.

²¹ L 1287/2013, 21 §

- tiedot asian käsittelystä yksilökohtaisessa monialaisessa asiantuntijaryhmän kokouksessa/ko-
kouksissa, osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- kokouksessa tehdyt sopimukset ja suunnitelmat sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat
tahot,
- toteutetut toimenpiteet,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.
- Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö vastaa siitä, että yksittäistä opiskelijaa koskevat opiskelu-
huoltokertomukset tulevat kirjattua. Muut kyseisen ryhmän jäsenet voivat kirjata asioita.
- Opiskeluhuollon palvelujen tuottajat kirjaavat lisäksi asioita omiin rekistereihinsä.
- Kirjaamisessa on otettava huomioon, että kirjataan vain tarpeellinen tieto ja niin, että opiskelija
tietää, mitä kirjataan (EU tietosuoja-asetus, arkaluonteiset ja/tai salassa pidettävät tiedot)
- opiskelija ja alaikäisen huoltaja näkee opiskeluhuoltokertomukseen kirjatut asiat kirjautumalla
Wilmaan. Opiskelija voi kieltää tietojen näkymisen huoltajalle. (ks. luku 4 johdanto)
- sovitun suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti ja toteutuneet toimenpiteet ja ta-
pahtuman kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen ao. kohtaan
- Opiskeluhuoltokertomukseen kirjataan ja seurataan pääsääntöisesti yhden asian etenemistä
kerrallaan. Mikäli asia muuttuu, tai tulee käsiteltäväksi uusi, erillinen asia, tehdään siitä oma
opiskeluhuoltokertomus (muistio).
- jos monialaisen opiskeluhuoltoryhmän kokoonpano muuttuu, esim. omaopettaja vaihtuu, ryh-
mään osallistuvien kokoonpano täydennetään opiskeluhuoltokertomukseen opiskelijan
suostumuksella

4.4 YKSILÖKOHTAISEN OPISKELUHUOLLON YHTEISTYÖN JA TIETOJEN LUOVUTUKSEN PERIAATTEET KOULUTUKSEN SIIRTÄMÄVAIHEISSA

Yksilöllinen opiskeluhuolto ja opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat opiskelijaa ovat salassa pidettäviä siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä säädetään. Opiskeluhuoltokertomuksesta voidaan **luovuttaa tietoja** opiskelijan yksilöidyn suostumuksen perusteella lakisääteisellä²² perusteella asiakirjapyyntöä. Kaikkia opiskeluhuoltoon osallistuvia ammattiryhmiä koskee sosiaalihuollon asiakaslain 20 §, joka velvoittaa koulutuksen järjestäjiä luovuttamaan salassa pidettäviä tietoja sosiaalihuollon viranomaisen laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi. Tiedot saa luovuttaa kyseisen opiskelijan opiskeluhuoltokertomuksen vastuuhenkilö. Tällöin opiskeluhuoltorekisteriin on merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. ks. Hakijaa ja opiskelijaa koskevien arkaluonteisten tietojen käsittely ja tietojen luovuttaminen -viranhaltijapäätös, [OHJE Oppivelvollisuuteen liittyvät ohjaus- ja valvontavastuut](#)

Jos opiskelijan opiskeluhuoltokertomus on arkistoitu, opiskeluhuollon vastuuhenkilö²³, on oikeutettu luovuttamaan salassa pidettäviä tietoja rekisteriarkistosta joko ko. valmistuneen opiskelijan yksilöidyn suostumuksen perusteella tai sosiaalihuollon asiakaslain velvoittamana sosiaalihuollon viranomaiselle laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi.

²² Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 20 §, muutoksineen

²³ nimetty hakijaa ja opiskelijaa koskevien arkaluonteisten tietojen käsittely ja tietojen luovuttaminen -päätöksessä

Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä **opiskelijan suostumus** siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta. Samoin toimitaan opiskelijan siirtyessä yksiköstä toiseen (sisäinen siirtyminen). Tiedon siirtäjä pyytää suostumuksen ja merkitsee opiskeluhoitokertomukseen tai opiskeluhuollon asiakasrekisteriin, mitä ja kenelle on siirretty ja tallentaa suostumuslomakkeen opiskeluhoitokertomukseen tai opiskeluhuollon asiakasrekisteriin sekä antaa sovitut tiedot sovitulle toimijalle.

Oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot on annettava myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä. Lisäksi rehtorilla (tai muulla toiminnasta vastaavalla johtajalla²⁴) ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on oppivelvollisuuskoulutuksessa oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta.²⁵

Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa luottamuksellisuus ja tietosuoja ovat olennaisia toiminnan onnistumien edellytyksiä ja sen eettinen perusta. **Salassa pidettävien tietojen lähettäminen suojaamattomassa sähköpostissa on kiellettyä**. Viranomainen ei voi sisällyttää salaamattomaan viestiinsä salassa pidettäviä tietoja siinäkään tapauksessa, että asiakas olisi itse lähettänyt ne viranomaiselle avoimessa tietoverkossa.²⁶ [OHJE Salattu sähköposti ja turvapostin lähettäminen OSAOlle](#)

²⁴ Laki 531/2017, 118 §

²⁵ OPVL 1214/2020, 23 § 3. ja 4. mom.

²⁶ Salassa pidettävien tietojen lähettäminen suojaamattomassa sähköpostissa, OKV/96/1/2016

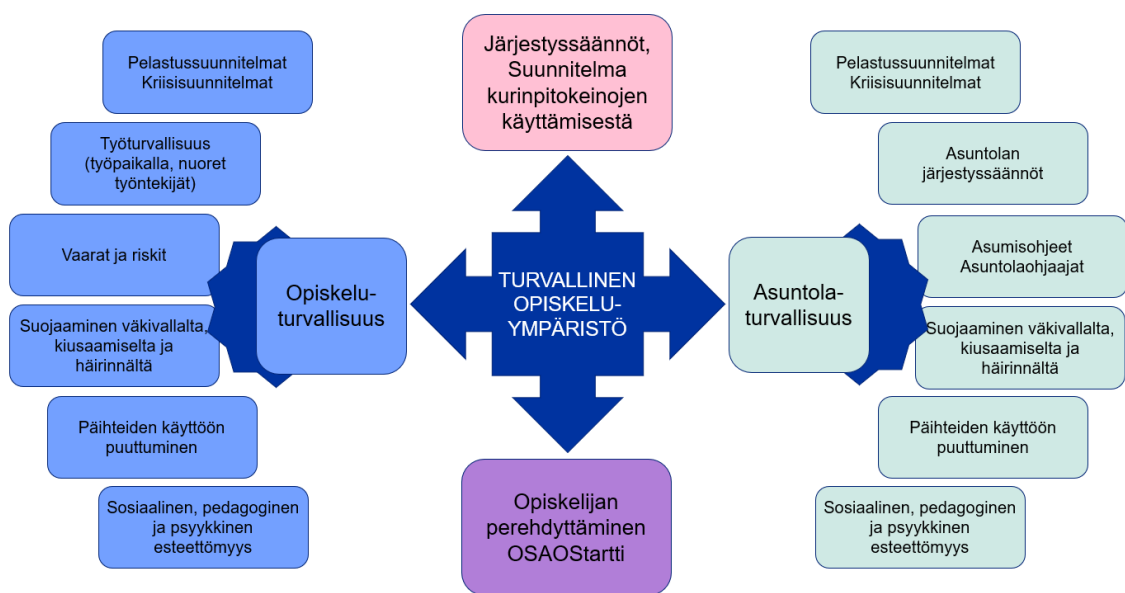
5 TURVALLINEN OPISKELUYMPÄRISTÖ JA SUUNNITELMA OPISKELIJAN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Turvallinen opiskeluympäristö syntyy meidän kaikkien OSAOlaisten yhteisen toiminnan tuloksena.

Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä muodostuu seuraavista osista:

- Koulutuskuntayhtymä OSAOn sisäiset turvallisuusohjeet ja yksikkökohtaiset Pelastussuunnitelmat ja Kriisitoimintasuunnitelmat
- Opiskeluturvallisuus (luku 5.1)
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen (luku 5.4)
- Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä (luku 5.3.1)
- Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen (luku 5.3.2)
- OSAO tasa-arvosuunnitelma (Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma & tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma)
- Pedagoginen tuki ja opintojen läpäisyn tukeminen (luku 3.3.1)
- Järjestyssäännöt ja Asuntolan järjestyssäännöt
- OSAO suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä

OSAossa toimii turvallisuusvastaavia sekä kriisiryhmiä, jotka suunnittelevat ja ylläpitävät OSAOn ja sen eri yksiköiden toimintasuunnitelmaa kriisitilanteiden varalta. Kriisiryhmien jäsenet toimivat OSAOn kriisitoimintamallin ja yksikkökohtaisten toimintasuunnitelmien mukaan. Jokaisessa yksikössä on ajantasainen pelastussuunnitelma, ja yksiköt järjestävät säännöllisesti mm. poistumis- ja suojautumisharjoituksia. Ohjauksen ja opiskeluhuollon palvelut ovat opiskelijoiden ja henkilökunnan käytössä myös mahdollisissa kriisitilanteissa ja niiden jälkeen. Teemme yhteistyötä alaikäisten opiskelijoiden huoltajien kanssa sekä olemme tarvittaessa yhteydessä viranomaisiin. Suunnitelmien toteutumista seurataan, arvioidaan sekä päivitetään säännöllisesti ja niistä tiedotetaan opiskelijoita, huoltajia ja henkilökuntaa sekä viranomaisia.

Kuva 11. Turvallinen opiskelu-ympäristö -kokonaisuus

5.1 OPISKELUTURVALLISUUS

Oppimisympäristöjen turvallisuuden varmistamisesta sekä tapaturmien ehkäisemisestä laaditut tarkemmat kuvaukset löytyvät turvallisuusohjeissa (pelastussuunnitelma, kriisuunitelma) sekä turvallisen opiskelu-ympäristön kuvauksissa ([Turvallinen opiskelu-ympäristö | OSAO](#)). Koulutukseen liittyvät vaarat ja riskit kartoitetaan yksiköissä alakohtaisesti, ja ne ovat osa OSAOn riskienhallintasuunnitelmaa. Päihteiden käyttöön puuttumiseen, savuttomuuteen sekä asialliseen kohteluun opiskelu- ja työyhteisössä on laadittu omat ohjeistuksensa (ks. Päihdetoimintamalli, Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä [Oppaat ja lomakkeet | OSAO](#) sekä luku 5.3.1). Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja valinnassa otamme huomioon liikuntarajoitteisten tarpeet mahdollisuuksien mukaan sekä terveelliset ja turvalliset tilat. Kiinnitämme huomiota sosiaaliseen, pedagogiseen sekä psyykkiseen esteettömyyteen. Koulutusyksiköissä on nimetyt päihdeyhteyshenkilöt sekä häirintäyhteyshenkilöt (ks. Ohjauksen ja opiskelu-huollon toimeenpanosuunnitelma).

5.1.1 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen turvallisuus

Työpaikkojen ja OSAOn yhteistyöllä varmistamme työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja koulutuksen työelämävastaavuutta, työturvallisuuden noudattamista, laatua ja ajantasaisuutta, jotta opiskelijat saavuttavat tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen ohjaavat opettajat ja työpaikan ohjaajat huolehtivat siitä, että opiskelijat saavat riittävästi ohjausta, opetusta, palautetta ja arviointia sekä tarvitsemiaan opiskelu-huollon palveluja työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana. Akuuteissa ja yllättävissä tilanteissa opiskelija on oikeutettu saamaan kiireellistä hoitoa työssäoppimispaikkakunnalla.

Opettajan tehtävänä on varmistaa, että työturvallisuusvastuu on selkeästi määritelty sekä työpaikka ja opiskelija perehdytetty. OSAO huolehtii opettajien työelämäosaamisesta ja

kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. Työpaikalla oppimisen järjestäminen kuvataan tarkemmin laatujärjestelmässä, joka on INTRAssa.

OSAO on työnantajan asemassa²⁷ silloin, kun opiskelija tekee työtä esim. harjoittellessaan oppilaitoksen tiloissa. Opiskelijaa koskevat työntekijän velvollisuudet ja opettajaa sekä oppilaitosta työnantajan vastuut ja velvollisuudet.

OSAO on vuokratyöyhtiön asemassa²⁸ silloin, kun opiskelija on työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa. Tällöin työpaikalla oppimista ohjaavan opettajan vastuu on varmistaa, että opiskelija saa riittävän perehdytyksen työpaikan työturvallisuuteen ja että hänellä on käytössään riittävät suojavälineet ja -vaatteet.

Työpaikalla oppimista säätelee myös **laki nuorista työntekijöistä**²⁹. Laista löytyy mm. alle 18-vuotiasta koskeva työaikalainsäädäntö. Valtioneuvoston **asetuksessa nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä sekä STM:n asetuksessa**³⁰ on annettu esimerkkiluettelo töistä, joita koskevat poikkeusmääräykset, mm. velvollisuus tehdä työpaikkakohtainen ilmoitus työsuojeluviranomaiselle vaarallisen työn aloittamisesta. Omaopettaja tai työpaikalla järjestettävän koulutuksen ohjaava opettaja ilmoittaa etukäteen vaarallisen työn tekemisestä ja sen perusteista oppivelvollisen³¹ nuoren työntekijän huoltajalle.

Opettaja tai työpaikkaohjaaja varmistaa ennen uuden työvaiheen aloittamista, että nuori työntekijä on perehtynyt riittävän hyvin kyseessä olevaan työhön ja siihen liittyviin vaaroihin sekä osaa noudattaa työturvallisuusohjeita. Työn kuluessa on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota nuoren työntekijän ohjaukseen ja valvontaan. Nuori työntekijä on kunkin työvaiheen tai työmenetelmän omaksumisen ajaksi sijoitettava työskentelemään kokeneen ja ammattitaitoisen henkilön opastuksen ja silmälläpidon alaisena. Turvallisuuskulttuurin kehittyminen on meidän kaikkien yhteinen asia.

Opiskelijan velvollisuus³² on noudattaa opettajan ja työnantajan toimivaltansa mukaisesti antamia määräyksiä ja ohjeita. Opiskelijan on noudatettava tarvittavaa järjestystä ja siisteyttä, huolellisuutta ja varovaisuutta sekä huolehdittava niin omasta kuin muiden turvallisuudesta ja terveydestä. Opiskelijan/työntekijän on viipymättä ilmoitettava mahdollisista haittaa tai vaaraa aiheuttavista puutteellisuuksista tai vioista työolosuhteissa tai työmenetelmissä, koneissa, muissa työvälineissä, henkilönsuojaimissa tai muissa laitteissa opettajalle, työnantajalle ja/tai työsuojeluvaltuutetulle.

Koulutuksen järjestäjä laatii³³ jokaisen **työnantajan kanssa sopimuksen** (koulutussopimus tai oppisopimus). Ohjaava opettaja vastaa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa vaadittavien sopimusten laatimisesta. Sopimukseen kirjataan turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset.

²⁷ L 738/2002; 4 §:n 1. mom 1 kohta

²⁸ L 738/2002; 3 §

²⁹ L 998/1993, muutoksineen

³⁰ A 475/2006, muutoksineen; STM:n A 188/2012 (esimerkkiluettelo vaarallisista töistä)

³¹ A 475/2006, 7 §; L 998/1993, muutoksineen, 7 § (työajan sijoittelu)

³² L 738/2002 18 – 23 §

³³ L 531/2017, A 673/2017 sekä työturvallisuussäädökset

Ennen työpaikalla järjestettävän koulutuksen alkamista työpaikkaohjaaja, ohjaava opettaja ja opiskelija käyvät jakson tavoitekesustelun ja laativat työelämäjakson suunnitelman. Samalla työpaikkaohjaaja ja ohjaava opettaja varmistavat yhdessä, että opiskelijalla on edellytykset tehdä ko. työtä turvallisesti ja terveyttään vaarantamatta sekä ohjeita noudattaen. Ohjaavalla opettajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä antaa opiskelijan sellaisia terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja työpaikalla järjestettävän koulutuksen vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi³⁴.

5.1.2 Opiskeluun liittyvien matkojen, kuljetusten ja odotusaikojen turvallisuus

Eri oppimisympäristöihin ja niihin siirtymiseen liittyy usein matkustamista. Oppimisympäristöihin siirtymään joko oppilaitoksen ajoneuvoilla tai niin sovittaessa opiskelijoiden omilla ajoneuvoilla. Ajoneuvon kuljettaja on aina vastuussa kuljetuksen turvallisuudesta.

Koulumatkojen ja koulutukseen liittyvien matkojen, kuljetusten ja odotusaikojen turvallisuutta koskevat tarkemmat ohjeet ovat INTRAssa ja yksiköiden antamista ohjeissa.

5.2 ASUNTOLATURVALLISUUS

Asuntolatoiminta on osa oppilaitoksen oppimisympäristöjä. Odotamme asukkailta hyviä käytöstapoja, muiden rauhan kunnioittamista sekä tilojen siistinä pitämistä. Näin opitaan sekä yleisiä elämäntaitoja että työelämäntaitoja. **Opiskelija-asuntolan järjestyssäännöissä** [Asuntolat | OSAO](#) annamme asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä.

Asuntolan järjestyssääntöjen lisäksi yksikkökohtaisissa **asuntolaohjeissa** sovimme yhdessä asukkaiden kanssa yhteisistä toimintakäytännöistä, mm. tilojen siistinä pitämisestä. Esimerkiksi opiskelu- ja nukkumisrauhan takaaminen kaikille asukkaille on tärkeää, koska asuntolatoiminta tukee opiskelua.

Asuntolaohjaajat ohjaavat asukkaita arjen askareissa ja itsenäistymisessä sekä valvovat yleistä viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Asuntolaohjaajat ovat tavoitettavissa sunnuntaista torstaihin pääosin ilta-aikaan. Vartiointiliike tekee yöaikaan satunnaistarkastuksia. Asuntolaohjaajat tekevät tarvittaessa yhteistyötä alaikäisen opiskelijan huoltajan kanssa. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden³⁵.

³⁴ L 531/2017; 78 §, 109 §

³⁵ L 1214/2020, 9 §

5.3 KIUUSAAMISEN, VÄKIVALLAN JA HÄIRINNÄN EHKÄISEMINEN JA NIIHIN PUUTTUMINEN

5.3.1 Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä

Tasavertaisessa oppilaitoksessa, meillä OSAOssa, sitoudumme tasavertaisuuden edistämiseen. Toimintamme on tasapuolista, oikeudenmukaista, arvostavaa, kannustavaa ja ihmisten erilaisuuden huomioon ottavaa.

Yhteisöllinen toimintakulttuuri ja opiskelijoiden osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistaminen (ks. luku yhteisöllinen opiskeluhoito) ovat toimintamme perusta.³⁶ Kiinnitämme erityisesti huomiota tasavertaisuuden toteutumiseen hakeutumisen, opetuksen ja ohjauksen käytännön toteutuksessa. Opetusjärjestelyt toteutamme tasavertaisuutta noudattaen siten, että:

- Toimintakäytännöt ja vuorovaikutus tukevat ohjausta ja oppimista (esim. vaihdamme ryhmäjä-koja, jotta kukaan ei jää yksin ja opiskelijat oppivat toimimaan toistensa kanssa).
- Toimintakäytännöt ja vuorovaikutus tukevat kunkin omaa kulttuuria/ kieltä/ identiteettiä ja sosi-aalista kanssakäymistä (esim. puhuttelemme kaikkia sukupuolineutraalisti, emme tee sukupuoliolettamia, sosiaalitytöt ovat soveltuvien osien sukupuolineutraaleja)
- Yhteydenpito huoltajien ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa tukee opintojen sujumista ja ammatti-identiteetin kehittymistä.
- Opetusjärjestelyt ovat tasavertaisia. **Emme hyväksy** epätasa-arvoa edistävää loukkaavaa val-lankäyttöä, esimerkiksi näkymättömäksi tekemistä, naurunalaiseksi saattamista, tiedon pimitystä, syylistämistä ja häpeään saattamista.

Toteutamme opiskelijavalinnat lainsäädännön ja ennalta sovittujen menetelmien mukaisesti. Arvioimme opintosuoritukset voimassa olevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Perehdytämme opiskelijat arvioinnin perusteisiin ja kriteereihin sekä arvioinnin oikaisuun opetusjakson alussa.

OSAolla on järjestyssäännöt <https://www.osao.fi/opiskelen-osaossa/opiskelu/turvallinen-opiskeluymparisto/>. Niiden tavoitteena on taata jokaiselle oppilaitoksessa työskentelevälle työrauha ja -viihtyvyys sekä työturvallisuus ja näin edistää opetus- ja kasvatustavoitteiden saavuttamista.

Emme suvaitse väkivaltaa, kiusaamista, häirintää eikä ahdistelua oppilaitoksessa, työpaikalla tai sosiaalisessa mediassa.

Pidämme yllä avointa, ystävällistä ja keskustelevaa ilmapiiriä. Oppilaitosyhteisön opiskelijajäsenellä on mahdollisuus vaikuttaa oman yhteisön toimintaan. Ks. luku 3.1.

³⁶ OPH, Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa, 2020:3a

Mitä on kiusaaminen?

1. Henkilö kokee tulleen kiusatuksi
2. Kiusaaminen on
 - o tahallista vahingoittamista
 - o toistuvaa
 - o fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista
 - o suoraan tai epäsuoraan kohdistuvaa.

Kiusaamisesta ei ole aina kysymys silloin, kun kaksi tasaväkiä henkilöä riitelee keskenään.

Henkistä väkivaltaa on toistuva, säännöllinen ja pitkään jatkuva epäasiallinen, nöyryyttävä, väheksyvä tai alistava kielenkäyttö tai muu järjestelmällinen ja jatkuva toista alistava epäasiallinen toiminta (kiusaaminen), eristäminen, syrjintä, seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä tai ahdistelu.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaavan, vihamielisen, halventavan, nöyryyttävän tai ahdistavan ilmapiirin. Fyysinen seksuaalinen häirintä voi olla rikoksena rangaistavaa seksuaalista ahdistelua.

Sukupuoleen perustuva häirintä on henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Se ei kuitenkaan ole luonteeltaan seksuaalista.

Grooming tarkoittaa aikuisen tietoista ja tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään seksuaaliseen kontaktiin lapsen kanssa tai houkutellaan lapsi tekemään seksuaalisia tekoja. ([OPH:n opas](#))

Miten toimin, jos minua, opiskelijatoveriani tai henkilökuntaan kuuluvaa kiusataan, ahdistellaan tai syrjitään?

Kerron kiusaajalle/ahdistelijalle, että hänen käyttöksensä ei ole asiallista.

Jos tämä ei auta, kerron asian kahden kesken omaopettajalle tai muulle henkilökuntaan kuuluvalla tai työpaikkaohjaajalle, joka käynnistää tilanteen selvittelyn. Voin myös ilmoittaa asiasta Wilmassa häirintäyhteyshenkilölle (Kiusaamisilmoitus).

Tasa-arvoisia me kaikki ollaan, älä siis toista kiusaa tai molla!

Wilman kiusaamisilmoitus

Opiskelija voi tehdä kiusaamisilmoituksen (opiskelijan Wilmassa tekemä sähköinen ilmoitus) tilanteessa, jossa opiskelijaa itseään kiusataan tai opiskelija havaitsee jotakin toista henkilöä kiusattavan. Ilmoituksen vastaanottaa nimetty henkilökunnan jäsen, häirintäyhteyshenkilö. Häirintäyhteyshenkilöt ovat pääosin opinto-ohjaajia. Löydät Kiusaamisilmoitus-lomakkeen Wilman kohdasta Hakemukset ja päätökset.

Lomakkeella voit ilmoittaa: a) Minua on kiusattu. ☐ tai b) Olen havainnut kiusaamista. ☐
Häirintäyhteyshenkilö merkitsee asian käsittelyn jälkeen kohdan ☐ asia käsitelty.

Ilmoitukset tallentuvat Wilmaan ilmoittajan tietoihin suojattuun näkymään. Ilmoituksen näkevät vain opiskelija ja häirintäyhteyshenkilö sekä yksikön yksikönjohtaja. Tietoja säilytetään Wilmassa yksi vuosi asian käsittelyn jälkeen.

Häirintäyhdys henkilön tehtävänä on tarjota neuvontaa ja tukea häirintää, ahdistelua, kiusaamista, syrjintää tai muuta epäasiallista kohtelua kohdanneille opiskelijoille. Häirintäyhdys henkilöön voi olla yhteydessä, vaikkei olisi itse häirinnän kohteena, mutta on nähnyt häirintää tai haluaa keskustella siitä. Häirintäyhdys henkilöt käsittelevät jokaisen tapauksen luottamuksellisesti, eikä jatkotoimenpiteisiin ryhdytä ilman asianomaisen suostumusta. Häirintäyhdys henkilöt ovat vaitiolovelvollisia. Häirinnän kohteeksi joutuneella on aina mahdollisuus kääntyä kenen tahansa turvalliseksi kokemansa henkilökunnan edustajan puoleen.

5.3.2 Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen

Kiusaamista on, kun henkilö kokee tulleen kiusatuksi ja kiusaaminen on tahallista toistuvaa vahingoittamista: fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista ja suoraan tai epäsuoraan kohdistuvaa. Kuvauksen rikoksen tunnusmerkistön täyttävästä kiusaamisesta löydät liitteestä (luku 8). Tarvittaessa voit konsultoida OSAOn turvallisuuspäällikköä.

[Kiusaamistilanteeseen puuttuminen, selvittely, toimenpiteet ja seuranta -toimintaohje](#) henkilökunnalle on julkaistu erillisenä [ohjeena INTRAssa](#).

Milloin minun tulee puuttua kiusaamiseen?

- Olen kokenut tulleen kiusatuksi.
- Huomaan, että opiskelijaa tai henkilöstön jäsentä kiusataan.
- Huomaan, että ilkeältä kohdistuu toistuvasti samaan uhriin.
- Opiskelijaryhmän tai henkilöstön ilmapiiri tai käytös on toisia alentava tai halveksiva.

Kiusaamistilanteiden ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisemme kiusaamista ja häirintää hyvällä opintojen alkuvaiheen perehdytyksellä ja ryhmäytymisellä. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteena on hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen. Yhteisöllisen opiskeluhuollon eri toimintavat oppilaitosyhteisössä ennaltaehkäisevät kiusaamista ja häirintää.

Erilaisia menetelmiä asian käsittelyyn ovat esim. paneelikeskustelut (opiskelijakunta), some-etiketin käsittely, kuraattoreiden/psykologien käyttämät ryhmätyömenetelmät, ryhmäyttäminen jne.

Lisäksi huolehditaan siitä, että

- Opiskelun aloitusvaiheessa hyödynnetään nivelvaihetietoja ja kartoitetaan opiskelijoilta mahdollisia kiusaamiseen liittyviä taustatietoja, jotta siirtymisvaiheessa mahdollinen kiusaamistilanne saadaan katkaistua.
- Omaopettaja keskustelee ryhmänsä kanssa siitä, mitä kiusaaminen on ja miten tilanteessa toimitaan, ks. luku 5.3.2 ja OSAOStartti.
- Omaopettaja esittelee samalla OSAOn Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä -mallin ja Kiusaamisilmoituksen Wilmassa (luottamuksellisuus ja ilmoittajan suojaaminen).
- Opiskelijoille tiedotetaan, että kiusatuksi tullessaan hänellä on oikeus saada apua opettajilta (omaopettajat), opinto-ohjaajilta ja/tai opiskelijahuollosta.

Kiusaamistilanteiden ennaltaehkäisy ryhmäyttämisen, opiskeluun perehtymisen sekä osaamisen hankkimisen yhteydessä

- Opettelemme yhdessä positiivista asennetta ryhmänä toimimisessa.
- Opettelemme erilaisuuden hyväksymistä ja kannustamme yksilöllisyyteen.
- Kehitämme ryhmän ilmapiiriä ja kykyä selvittää vaikeita asioita yhdessä puhumalla.
- Korostamme jokaisen ainutlaatuisuutta ja tärkeyttä opiskeluryhmässä.
- Pidämme ryhmän asenteen kielteisenä kiusaamiselle.
- Olemme kaikki tietoisia siitä, ettei kouluyhteisö salli kiusaamia missään tilanteessa.
- Seuraamme tilannetta mm. erilaisilla kyselyillä.

5.3.3 Toimenpiteet kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän esiintymisen seuraamiseksi

Seuraamme kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän esiintymistä vuosittain ja raportoimme siitä opiskeluhuollon ohjausryhmälle (yksikönjohtajakokous) sekä hyvinvointialueelle (OSAOn opiskeluhuoltoryhmä, tarvittaessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmä). Tiedot kokoaa opiskeluhuollon vastuuhenkilö yhdessä turvallisuuspäällikön ja arkistovastaavien kanssa. Käytämme tietoja toiminnan ja toimintaohjeiden kehittämisen tukena sekä mahdollisten uusien toimintatapojen tai palvelujen kehittämisessä.

Kokoamme määrälliset tiedot kalenterivuositain tammikuussa:

- kiusaamisilmoitusten määrät (Primus: ilmoitukset, käsitelty)
- HUPS-ilmoituksen kautta tulevat häiriöilmoitukset (turvallisuuspäällikkö)
- kurinpitopäätösten määrät (Assi): eronneeksi katsottujen määrät (kurinpidollinen), kirjalliset varoitukset, asuntolasta tai oppilaitoksesta erottaminen (ei-oppivelvolliset)
- yhteydenotot poliisiin (häiriökäyttäytyminen) (turvallisuuspäällikkö)
- opiskeluoikeuden peruuttaminen, epäminen, asuntolasta, oppilaitoksesta erottaminen määrät (Oikeusturvatoimikunta)

5.4 TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN

Tasa-arvolain³⁷ tarkoituksena on paitsi estää sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä, myös edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä parantaa vähemmistösukupuolten asemaa ja estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. OSAOssa tasa-arvokäsitys³⁸ ei rajoitu pelkästään sukupuolten väliseen tasa-arvoon, vaan lisäksi tuetaan ja edistetään eri ikäryhmien, eri koulutustaustaa omaavien, eri yksilöiden, eri asemassa olevien ja erilaisten ihmisten tasa-arvoisuutta. Ks. INTRAssa Työhyvinvoinnin edistäminen: Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja asiallinen kohtelu.

Yhdenvertaisuuslain³⁹ mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, koskeeko se henkilöä itseään vai hänen läheistään.

Tasa-arvolain mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava vuosittain opiskelijoita koskeva tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi, 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Lisäksi OSAOssa on erillinen koko yhtymää koskeva **tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma (Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma & tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuodelle 2021)**. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Arvioimme tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminta- ja taloussuunnittelussa (TTS) mm. seuraamalla opiskelijakyselyjen tuloksia, keräämällä tietoja opiskelijavalinnoista, opiskelija-arvioinnista ja arvioimalla vuosittain koulutuksen toteutusta. Laadimme arviointien ja kartoitusten perusteella suunnitelmat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä seuraavan vuoden käyttösuunnitelman valmistelussa ja kirjaamme suunnitelman käyttösuunnitelmaan, jos tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ei päivitetä kyseisenä vuonna. Kokeilemme ja kehitämme uusia toimintatapoja myös hankerahoituksella.

³⁷ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta L 609/1986 muutoksineen

³⁸ YHALL 14.12.2020, § 161

³⁹ L 1325/2014

5.4.1

Tasa-arvotilanne OSAOssa 2022

Perustutkinnoittain sukupuolijakauma näyttää seuraavalta (opiskeluajalla 1.1. – 31.12.2022, perustutkinnot, sukupuolen määrittely henkilötunnuksesta):

Sukupuoli tutkinnoittain, perustutkinnot, VOS 1 ja VOS 10, sukupuolen määrittely henkilötunnuksesta	Mies	% kaikista	Nainen	% kaikista	Kaikki yhteensä
Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto	102	97,1 %	3	2,9 %	105
Talotekniikan perustutkinto	297	95,5 %	14	4,5 %	311
Metsäalan perustutkinto	229	94,2 %	14	5,8 %	243
Kaivosalan perustutkinto	44	93,6 %	3	6,4 %	47
Sähkö- ja automaatioalan perustutkinto	595	93,1 %	44	6,9 %	639
Kone- ja tuotantotekniikan perustutkinto	306	92,2 %	26	7,8 %	332
Rakennusalan perustutkinto	781	91,7 %	71	8,3 %	852
Prosessiteollisuuden perustutkinto	98	88,3 %	13	11,7 %	111
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinto	157	87,7 %	22	12,3 %	179
Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto	548	87,3 %	80	12,7 %	628
Autoalan perustutkinto	359	83,9 %	69	16,1 %	428
Ajoneuvoalan perustutkinto	121	82,9 %	25	17,1 %	146
Puuteollisuuden perustutkinto	79	82,3 %	17	17,7 %	96
Logistiikan perustutkinto	637	80,9 %	150	19,1 %	787
Liikunnanohjauksen perustutkinto	6	66,7 %	3	33,3 %	9
Turvallisuusalan perustutkinto	174	58,4 %	124	41,6 %	298
Liiketoiminnan perustutkinto	641	47,3 %	713	52,7 %	1354
Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto	49	46,7 %	56	53,3 %	105
Ravintola- ja catering-alan perustutkinto	171	40,4 %	252	59,6 %	423
Maatalousalan perustutkinto	70	34,3 %	134	65,7 %	204
Taideteollisuusalan perustutkinto	70	33,0 %	142	67,0 %	212
Puutarha-alan perustutkinto	21	27,6 %	55	72,4 %	76
Laboratorioalan perustutkinto	29	25,9 %	83	74,1 %	112
Välinehuoltoalan perustutkinto	12	24,5 %	37	75,5 %	49
Pintakäsittelyalan perustutkinto	35	22,7 %	119	77,3 %	154
Teknisen suunnittelun perustutkinto	9	22,5 %	31	77,5 %	40
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	4	21,1 %	15	78,9 %	19
Matkailualan perustutkinto	18	17,3 %	86	82,7 %	104
Elintarvikealan perustutkinto	33	14,5 %	195	85,5 %	228
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	212	11,8 %	1588	88,2 %	1800
Tekstiili- ja muotialan perustutkinto	12	11,7 %	91	88,3 %	103
Lääkealan perustutkinto	13	10,8 %	107	89,2 %	120
Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto	13	4,5 %	273	95,5 %	286
Hevostalouden perustutkinto			1		1
yksittäiset opiskelijat (laajennettu oppisopimus)			5		5
Kaikki yhteensä	5945	56,1 %	4661	43,9 %	10606

Tasa-arvotilanteessa ei ole tapahtunut muutosta verrattuna edelliseen tarkasteluun vuodelta 2020. Tutkinnot ovat edelleen hyvin segregoituneita. Voimakkaasti nais- tai miesvaltaisilla aloilla ei ole huomattavissa systemaattista ainokaisten herkempää negatiivista eroamista. Tätä havaittiin kuitenkin kolmella naisvaltaisella ja neljällä miesvaltaisella alalla vuoden 2022 negatiiviset erot tarkastelussa.

Löydät lisää opiskelijoiden taustatarkastelua INTRasta.

5.4.2 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen toimenpidesuunnitelma 2023 – 2026

OSAOssa tehdään aktiivisesti työtä sukupuolijakauman tasoittamiseksi kannustamalla tutustumaan/valitsemaan sukupuolelle epätyypillisen alan sekä kouluttamalla henkilökuntaa huomioimaan asian. Kaikille aloille kaivataan erilaisia ihmisiä, naisia, miehiä ja muita. Opiskelijoille ja henkilöstölle varataan sukupuolineutraaleja sosiaaliiloja mahdollisuuksien mukaan.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaan erityisesti etniset vähemmistöryhmät, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt sekä miesvaltaisilla aloilla opiskelevat naiset kokevat OSAOssa kohtelua, johon henkilökunnalla on osin puutteelliset keinot vastata. Tästä syystä henkilöstön tietoisuutta ja ymmärrystä erilaisista syrjintäperusteista ja piilossa olevista syrjivistä käytänteistä sekä niihin puuttumisesta lisätään mm. verkkokurssin ja perehdyttämisen avulla (Pinja >Tasa-arvo>Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen opetuksessa ja ohjauksessa)

kuva 12. Pinjassa Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen opetuksessa ja ohjauksessa (henkilöstölle suunnattu verkkokurssi)

Toimenpiteitä

1. Omaopettaja ja tarvittaessa muu opetus- ja ohjaushenkilöstö sekä työpaikkaohjaaja keskustele-
vat opiskelijoiden kanssa seuraavista asioista:
 - oppilaitoksen arvot ja päämäärät
 - ei-hyväksyttävä käytös ja toiminta
 - toimintaohjeet ja järjestyssäännöt
 - miten voin puuttua syrjintään ja epäasialliseen toimintaan
 - miten edistetään yhdenvertaisuutta
 - miten seurataan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista (mm. miten käsitellään kyselypalaute ja millainen merkitys palautteen antamisella on toiminnan kehittämiseen).
 - OSAO:n syrjintään puuttumisen mallit: Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä, ohje Kiu-
saamiseen, häirintään ja väkivaltaan puuttuminen
2. Puututaan välittömästi opiskelijoiden kokemaan epäasialliseen kohteluun ja häirintään jokai-
sessa yksikössä
3. Kiinnitetään erityistä huomiota "Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä" -ohjeen (luku 5.3.1) juur-
uttamiseen.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen toimenpidesuunnitelman toteutumisen

seuranta: Arvioimme suunnitelman toteutumista palautejärjestelmän mukaisesti opiskelija- ja muiden kyselyiden avulla sekä keräämällä palautetta henkilöstöltä. Kirjaamme arvioinnin tuloksen tilinpäätökseen ja kehittämistoimenpiteet joko tähän suunnitelmaan tai käyttösuunnitelmaan.

5.4.3 Puhuttelunimen vaihtaminen sekä uuden todistuksen antaminen sukupuolta korjanneelle

Puhuttelunimen vaihtamisen käytäntö (vaikka nimeä ei virallisesti olisikaan vielä vaihdettu)

Opiskelijoita ja henkilöstöä puhutellaan ilman oletuksia sukupuolesta tai mukauttaen puhuttelua tarvittaessa. Jokaisella opiskelijalla on oikeus valita oma puhuttelunimensä. Tätä helpotetaan mahdollistamalla puhuttelunimen merkintä viralliseen opiskelijarekisteriin.

Nimitietojen kirjaaminen Wilmaan:

Etunimet-kenttä: viralliset etunimet (väestötietojärjestelmästä), tulostuu todistukseen

Kutsumanimi-kenttä: nimen on oltava yksi etunimistä, näkyy Wilman tulosteissa ym.

Puhuttelunimi: Opiskelijan itse käyttämä nimi, jota hän haluaa käytettävän. Näkyy HOKSin pääsivulla. Omaopettaja kirjaa nimen puhuttelunimi -kenttään opiskelijan pyynnöstä.

Uuden todistuksen antaminen sukupuolta korjanneelle

Valmistuneelle kirjoitetaan uusi todistus tutkinnosta vain, jos 1) todistuksessa on virhe tai 2) henkilö on korjannut sukupuoltaan. Uuden todistuksen kirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Tämä tutkintotodistus korvaa aiemmin annetun todistuksen. Todistus kirjataan sille päivälle, jona se annetaan ja se kumoaa edellisen todistuksen. Todistuksen allekirjoittavat ne, jotka muutenkin ovat oikeutettuja allekirjoittamaan todistuksen. Todistuksen takasivu kirjoitetaan, kuten todistuspöytäkirjassa on määrätty.

Opetusministeriön vuonna 1997 antaman kannanoton mukaan entisellä oppilaalla tai opiskelijalla, joka on korjannut sukupuolensa, on oikeus saada uusi, nykyisellä nimellään ja henkilötunnusltaan varustettu todistus. Todistuksesta ei saa ilmetä, että hän on korjannut sukupuoltaan. Vanha todistus on kuitenkin säilytettävä. Todistus päivätään aikaisemman todistuksen tilalle annettavan todistuksen laatimisajankohtaan. (Todistus on henkilötietoja lukuun ottamatta samanlainen kuin vanha – allekirjoituksissa henkilö voi vaihtua).

Aika sukupuolenkorjausta läpikäyvän etunimen muuttamisen ja sukupuolen lopullisen vahvistamisen ja henkilötunnuksen muuttamisen välillä voi olla pitkä, mistä syystä tasa-arvovaltuutettu on suositellut, että koulutodistukset uusittaisiin jo etunimen vaihduttua. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja tasa-arvovaltuutettu ovat vuonna 2013 antaneet yhteisen suosituksen, jonka mukaan todistukset tulee pyydettyäessä antaa uusilla henkilötiedoilla, ja tämä tulee tehdä jo etunimen vaihduttua. Todistuksen antaja voi varmistaa pyytäjän nimi- ja henkilötiedot esimerkiksi virkatodistuksesta tai henkilökortista⁴⁰.

⁴⁰ L 563/2002, 1 § ja 5 §

6 OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN JA SEURANTA (OMAVALVONTA)

Arvioinneista, kyselyistä ja valtakunnallisesta tiedonkeruusta saamamme tiedot hyödynnetään toiminnan kehittämisessä laatujärjestelmässä kirjattujen periaatteiden mukaisesti. Kehittämistoimenpiteet kirjataan osaksi toiminta- ja taloussuunnitelmaa (TTS) sekä käyttösuunnitelmia (KS) ja arvioidaan osana tilinpäätöstä.

6.1 TIEDOTTAMINEN JA PEREHDYTTÄMINEN

Tiedotamme hakijoita ja opiskelijoita tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista ja muista opintojen edellytyksistä OSAOn nettisivuilla ja valituille opiskelijoille Wilman kautta. Tiedotamme hakijoita, opiskelijoita ja henkilökuntaa OSAOn opiskeluhooltosuunnitelmasta OSAOn nettisivuilla, Wilmassa ja INTRAssa, ja omaopettaja esittelee sen opiskelijoille OSAOStartissa.

Koulutusyksiköiden yksikönjohtajat, koulutuspäälliköt ja erityisesti **opintopäälliköt perehdyttävät henkilökunnan** Opiskeluhooltosuunnitelmaan linjaorganisaation vastuiden mukaisesti (yksiköiden opiskeluhyvinvointiryhmissä, opiskelijafoorumeissa ja henkilökunnan kokouksissa). Yksikkökohtaisen ohjauksen ja opiskeluhoollon toimeenpanosuunnitelman päivittäminen on osa perehdyttämistä. Jokaisen opetus- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvan on tunnettava Opiskeluhooltosuunnitelman sisältö rakenne, eli mihin asioihin opiskeluhooltosuunnitelmasta löytyy ratkaisuja. Lisäksi eri sisältöalueista järjestetään perehdytystilaisuuksia, koulutuksia tms. tarpeen mukaan ja niistä julkaisetaan [perehdytysmateriaalia INTRAssa](#).

Omaopettaja perehdyttää opiskelijat Opiskeluhooltosuunnitelmaan, erityisesti luvussa 3.1 olevaan Opiskelijoiden osallisuuden varmistaminen -kohtaan, lukuun 4 Yksilökohtainen opiskeluhoolto, käytännöt ja palveluun ohjaaminen sekä lukuun 5 Turvallinen opiskeluyhteisö ja siellä erityisesti lukuun Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä, osana OSAOStarttia ja tarvittaessa muutenkin. Opiskelijalla on oikeus opiskeluhoollon palveluihin.

Työpaikalla oppimista ohjaava opettaja perehdyttää työpaikkaohjaajan, erityisesti lukuun 4 Yksilökohtainen opiskeluhoolto, käytännöt ja palveluun ohjaaminen sekä lukuun 5.1 Opiskeluturvallisuus sekä Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä. Työpaikkaohjaajan tulee tietää, millaista ohjausta, tukea ja opiskeluhoolltoa opiskelijalle on jo suunniteltu ja millaista palvelua olisi saatavissa. Opiskeluturvallisuus-luvun vastuiden ja velvoitteiden tuntemus on tärkeää sekä opettajalle että työpaikkaohjaajalle.

Tiedottaminen OSAOn opiskeluhoollosta hyvinvointialueelle

Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma perustuu hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin. OSAOn opiskeluhooltosuunnitelma toimitetaan hyvinvointialueelle tätä varten. Lisäksi OSAOn opiskeluhooltosuunnitelma liitetään osaksi sijaintikuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmia. Viranomaisia ja muita yhteistyötahoja tiedotetaan suunnitelmista eri yhteistyötapaamisissa.

6.2 SUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI

Seuraamme OSAOn opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista ja opiskeluhoollon keskeisiä tuloksia seuraavasti:

- Amispalaute-kyselyt vuosittain sekä muu saatu palaute, tiedot kootaan ja käsitellään sekä yksiköittäin (opintopäällikkö) että oppilaitostasolla (opiskelijapalvelut), erityisesti kysymykset, joilla mitataan opiskelijoiden ja opiskeluyhteisön hyvinvointia, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä opiskeluhoollon ja osallisuuden toteutumista. Kyselyiden tulokset käsitellään OSAOn yksikönjohtajakokouksessa, opiskeluhooltoryhmissä ja yksiköissä. Kyselyistä nostetaan esille asioita, joihin puututaan ja joita kehitetään sekä tehdään suunnitelma muutoksen toteuttamiseksi.
- Kouluterveyskysely, toteutetaan kahden vuoden välein (THL). Tulokset käsitellään yksiköissä (yksikön opiskeluhoollon vastuuhenkilö, opiskeluhyvinvointiryhmä), oppilaitostasolla (opiskeluhoollon vastuuhenkilö, opiskeluhooltoryhmä, muut ryhmät sekä yksikönjohtajakokous)
- Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa -kysely (THL) kahden vuoden välein, tulosten käsittelyssä hyödynnetään www.teaviisari.fi sivustoa ja tulokset käsitellään em. ryhmissä.
- Opiskeluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden tarkastuskäyntien yhteydessä (hyvinvointialueen opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto), kolmen vuoden välein. Tulokset käsitellään yksiköiden ja OSAOn opiskeluhyvinvointiryhmissä sekä tarvittavat toimenpiteet yksiköiden ja OSAOn johdon kokouksissa.
- Opiskeluhoollon kehittämisestä seurantatietojen perusteella vastaa oppilaitoksen johto yhdessä opiskeluhoollon vastuuhenkilön sekä hyvinvointiryhmien kanssa
- Keskeisistä tuloksista tiedotetaan opiskelijoita esim. opiskelijafoorumeissa, huoltajille ja yhteistyökumppaneille eri tilaisuuksissa
- Opiskeluhooltoon liittyvät seurantatiedot raportoidaan hyvinvointialueelle tarpeen mukaan

Arvioimme ohjauksen ja opiskeluhoollon sisältöjä, riittävyttä sekä laatua opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa käytävissä keskusteluissa sekä erilaisilla kyselyillä sekä itsearvioinneilla.

Osallistumme opiskeluhoollon kansallisiin arviointeihin sekä Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyihin. Raportoimme seurannan tuloksista opiskelijakuntien edustajistoa, opiskeluhyvinvointiryhmiä, yksikönjohtajakokousta sekä alueellista opiskeluhoollon ohjausryhmää.

Arvioinneista, kyselyistä ja valtakunnallisesta tiedonkeruusta saamamme tiedot hyödynnämme toiminnan kehittämisessä laatujärjestelmässä kirjattujen periaatteiden mukaisesti. OSAOn opiskeluhooltoryhmä tekee esityksiä toiminnan kehittämisestä. Palaute- ja muutosmenettelyn kautta toiminnan jatkokehittäminen viedään osaksi vuosisuunnittelua.

Kehittämistoimenpiteet kirjataan osaksi toiminta- ja taloussuunnitelmaa (TTS) sekä käyttösuunnitelmia (KS) ja arvioidaan osana tilinpäätöstä.

Opiskeluhooltosuunnitelman päivityksestä vastaavat opiskeluhoollon vastuuhenkilöt (OSAO ja yksiköt) sekä OSAOn opiskeluhooltoryhmä.

7 KRIISISUUNNITELMA

Yksikkökohtaiset kriisisuunnitelmat (ks. intrasta) sisältävät toimintaohjeet äkillisissä kriisitilanteissa.

8 LIITTEET

Rikoksen tunnusmerkistön täyttävä kiusaaminen (OPH, Kiusaamisen vastainen työ koulussa ja oppilaitoksissa, 2020)

3.6 Rikoksen tunnusmerkistön täyttävä kiusaaminen⁴⁹

Kiusaamista ei ole Suomessa kriminalisoitu omana tekonaan, mutta kiusaaminen voi täyttää vakavimmillaan myös rikoksen tunnusmerkistön. Jos koulun tietoon tulee alaikäiseen oppilaaseen kohdistuva kiusaaminen, joka saattaisi täyttää rikoksen tunnusmerkistön, koulun kannattaa ensin olla yhteydessä oppilaan huoltajaan ja tarvittaessa tämän jälkeen poliisiin. Koulu voi myös kysyä neuvoa poliisilta, olisiko tilanteessa syytä tehdä rikosilmoitus. Vakavissa väkivaltaa sisältävissä tilanteissa tulee ottaa välittömästi yhteyttä poliisiin.

Kiusaamisessa voi olla kyse esimerkiksi seuraavista rikoksista:

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä voi olla esimerkiksi tiedon, vihauksen tai kuvan levittäminen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa.

Kunnianloukkauksesta on kyse silloin, kun joku esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihauksen aiheuttaen vahinkoa tai kärsimystä loukatulle tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa. Perättömien tietojen levittäminen tai toista häpäisevien asioiden kertominen voi siis olla rangaistavaa.

Vihapuhe on yleiskielessä ja julkisessa keskustelussa käytetty termi. Vihapuheesta tulee erottaa rangaistava vihapuhe. **Rangaistava vihapuhe** on viestintää, joka täyttää rikoksen tunnusmerkit. Yleisiä rikosnimikkeitä rangaistavalle vihapuheelle ovat kiihottaminen kansanryhmää vastaan, kunnianloukkaus, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen tai uskonrauhan rikkominen.

Laittomasta uhkauksesta on kyse, kun henkilö, joka aseella tai muutoin uhkaa toista rikoksella olosuhteiden ollessa sellaiset, että uhatulla on perusteltu syy pelätä oman tai toisen henkilön turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Laiton uhkaus voi tapahtua myös sähköpostilla, puhelimitse tai lähestymällä henkilöä sosiaalisessa mediassa erittäin vihamielisessä tarkoituksessa.

Pahoinkittelystä on kyse, kun henkilö tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan. Lievässä pahoinkittelystä aiheutetaan toiselle fyysistä kipua, josta ei jää pysyvää jälkeä.

Seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja ovat muun muassa raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta ja lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin.

Vainoaminen on tilanne, jossa joku toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta. Kiusaaja voi lähteä esimerkiksi seuraamaan kiusattua koulumatkalla tai koulupäivän jälkeen. Erityisesti pitkään jatkuneet kiusaamistilanteet saattavat täyttää vainoamisen tunnusmerkit.

⁴⁹ Rikoslaki (39/1889)

Lisäksi kiusaamistilanteeseen voi liittyä rikosnimikkeitä kuten **omaisuuteen kohdistuva vahingonteko, näpistys, varkaus ja kiristys**.

Verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen liittyviä rikosnimikkeitä voivat olla esimerkiksi laitton uhkaus, viestintärauhan rikkominen, identiteettivarkaus, tekijänoikeusrikos, tietoliikenteen häirintä, tietomurto, viestintäsalaisuuden loukkaus, petos ja datavahingonteko.

Rikosoikeudellisen rangaistusvastuun edellytyksenä on se, että tekijä on täyttänyt 15 vuotta ja on syyntakeinen. Poliisi voi käynnistää esitutkinnan myös alle 15 -vuotiaan rikosepäilystä.

Myös alaikäinen on **vahingonkorvausvelvollinen** eikä vahingonkorvausvelvollisuudessa ole alaikäraja. Huoltaja ei ole vahingonkorvausvelvollinen alaikäisen vahingosta, ellei hän ole laiminlyönyt valvontavelvollisuuttaan. Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksaatoista vuotta nuorempi, hän on velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi⁵⁰. Yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain mukaisesti syrjinnän kohteeksi joutuneella on oikeus hyvitykseen siltä opetuksen järjestäjältä, joka on lain vastaisesti syrjinyt⁵¹. Vahingonkorvaus ja syrjinnän perusteella määrättävä hyvitys voivat tulla kysymykseen, vaikka niiden perusteena olevaan tekoon tai laiminlyöntiin ei liittyisi rikosta.

Alaikäisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa⁵². Viisitoista vuotta täyttäneellä ja hänen huoltajallaan tai muualla laillisella edustajallaan on kummallakin erikseen oikeus käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.

9 LÄHTEET ja tukimateriaalit

[Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista](#) (986/1998), mm. erityisopettajan kelpoisuus, TUVA-opettajan kelpoisuus

[Kiusaamista ehkäisevien sekä hyvinvointia ja työrauhaa parantavien menetelmien arviointi, KARVI](#), luettu 24.2.2023

[Laki ammatillisesta koulutuksesta](#) (531/2017), [hallituksen esitys](#) (39/2017)

[Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta](#) (1705/2009)

[Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta](#) (532/2017) (ammatillisen koulutuksen rahoitus)

[Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta](#) (1287/2013)

OKM 2021, [Toimenpideohjelma](#) kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, luettu 24.2.2023

OKM, 2021 [Kiusaamisen ehkäisemishjelma](#), luettu 24.2.2023

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista](#) (682/2017, muutos A 415/2018) Opiskelijapalaute ja sen kerääminen

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta](#) (680/2017)

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa](#) (699/2017, muutokset A 141/2019, A 161/2019)

[Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista etuuksista](#) (A 679/2017)

[Opetusministeriön asetus eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista](#) (A1323/2001, muutokset A 197/2007, A 180/2011, A 681/2017, A 819/2018, A 1001/2021)

OPH Määräys [Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä opiskeluhoitosuunnitelman laatiminen ammatillisessa koulutuksessa OPH-4609-2022](#) Voimassaoloaika toistaiseksi 13.12.2022 alkaen. Koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa määräystä 1.8.2023 alkaen.

OPH, [Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa](#), opas 2020, luettu 24.2.2023

OPH, [Laadukas asuntolatoiminta](#), päivitetty, luettu 12.6.2023

OPH, [opas seksuaalisen häirinnän ennalta ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa](#), 2020, luettu 24.2.2023

OPH, [Terveet Tilat 2028: Ammatillisen koulutuksen asuntoloiden nykytilaselvitys](#), luettu 24.2.2023

OPH, [Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisy ammatillisessa koulutuksessa](#), luettu 24.2.2023

STM, 2021. [Opiskeluterveydenhuollon opas 2021](#), luettu 24.5.2021 luettu 24.2.2023

Valtioneuvosto, 2015. [Tietopaketti SUKUPUOLEN MONINAISUUDEN HUOMIOIMISESTA](#) luettu 24.2.2023

[Valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä](#) (A 294/2014, muutokset A 333/2015, A 685/2017, A 813/2018), ns. Yhteishakuasetus

[Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta](#) (673/2017) 20 §:ssä opiskeluoikeuden peruttaminen mahdollista seuraavissa tutkinnoissa = ns. SORA-tutkinnot

[Valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta](#) (1766/2009)